د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

پښتو

شپږم ټولگی

ــوري اړه
منعه دی.

Ketabton.com

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

پښتو

شپږم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ. ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب د تألیف، څېړنې او تدقیق کمیټې

لیکواله:

– د مؤلف مرستیاله فروزان خاموش د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو دیپارټمنت غړې.

تایید او مطالعه:

ملي شورا

د ولسي او مشرانو جرګو د دیني چارو، پوهنې او لوړو زده کړو د کمیسیونونو غړي.

د څېړنې او تدقیق کمېټې

کابل پوهنتون

– پوهندوی محمد رفیق رفیق د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو د پوهنځي د پښتو دیپارټمنت استاد.

علومو اکاډمي

– سر څېړونکی عبدالواجد واجد د افغانستان د علومو د اکاډمۍ د ژبو او ادبیاتو د مرکز رئیس.

د پوهنې وزارت

۱. د سر مؤلف مرستیال سید محمود کارګر د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو تالیف ریاست د پښتو دیپارټمنټ علمي او مسلکي غړی او د دې کتاب ایډیټ کوونکی.
۲. د سر مؤلف مرستیال امین الله نژند د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو تالیف ریاست د پښتو دیپارټمنت آمر.
۳. د مؤلف مرستیال محمد عزیز تحریک د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو تالیف ریاست د پښتو د یپارټمنټ علمي او مسلکي غړی.
۴. د مؤلف مرستیال محمد سهراب دیدار د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو تالیف ریاست د پښتو دیپارټمنټ غړی.
۵. محمد عزیز حسین خېل د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو تالیف ریاست د پښتو دیپارټمنټ غړی.
٦. سیف الرحمن آشنا د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو تالیف ریاست د پښتو دیپارټمنټ ادیټور.
۷. پلوشه د عاشقان او عارفان د لیسې ښوونکې.

انځورګران: نفیسه پوپلزۍ او محمد غالب الله یار.

د محتویاتو، دیني، فرهنګي او سیاسي برخو د څېړنې او کره کتنې کمیټې:

– ډاکټر عطاء الله واحدیار د پوهنې وزارت ستر سلاکار او د نشراتو رئیس.
– دوکتور محمد یوسف نیازی د پوهنې وزارت سلاکار.

د څېړنې او تدقیق د څارنې کمیټه:

– دکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین
– دکتور شېر علي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول
– د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر ګلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس

کمپوز او ډیزاین:

نصرالدین (ناصر) او حمید الله (غفاري)

بسم الله الرحمن الرحیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی — دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې — هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی — د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو — د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، ګوجر دي — پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي — هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیږي — لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به — لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مو دی رهبر — وایو الله اکبر وایو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزیر پیغام

گرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختیا او پرمختگ بنسټ جوړوي. تعلیمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختگ او ټولنې د اړتیاوو له مخې رامنځته کیږي. څرگنده ده چې علمي پرمختگ او ټولنیزې اړتیاوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعلیمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعلیمي نصاب د سیاسي بدلونونو او د اشخاصو د نظریو او هیلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتیب شوی دی. علمي گټورې موضوعگانې پکې زیاتې شوې دي. د زده کړې په بهیر کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدریسي پلان برخه گرځېدلې ده.

هیله من یم دا کتاب له لارښوونو او تعلیمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د میتودونو د کارولو له لارې تدریس شي او د زده‌کوونکو میندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکیفیته ښوونه او روزنه کې پرله پسې گډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هیلې ترسره شي او زده‌کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ گران استادان او ښوونکي د تعلیمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او درونده مسؤولیت لري.

د پوهنې وزارت تل زیار کاږي چې د پوهنې تعلیمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دین له بنسټونو، د وطن دوستی د پاک حس په ساتلو او علمي معیارونو سره سم د ټولنې د څرگندو اړتیاوو له مخې پراختیا ومومي.

په دې ډگر کې د هېواد له ټولو علمي شخصیتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده‌کوونکو له میندو او پلرونو څخه هیله لرم چې د خپلو نظریو او رغنده وړاندیزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تالیف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتیب کې یې مرسته کړې، له ملي او نړیوالو درنو موسسو، او نورو ملگرو هېوادونو څخه چې د نوي تعلیمي نصاب په چمتو کولو او تدوین او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې یې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفیق

فاروق وردگ

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د پوهنې وزیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب فهرست

شمېرې	عنوان	مخونه
۱	حمد	۱
۲	پوهنه	۳
۳	ځان وپېژنه!	۵
۴	غروونه	۷
۵	آریایان	۹
٦	کتاب څنګه منځ ته راغی؟	۱۱
۷	حضرت علي کرم الله وجهُه	۱۱
۸	کلمه او دهغې ډولونه	۱۵
۹	د خپلواکو کلمو ډولونه	۱۷
۱۰	امیر کروړ	۱۹
۱۱	متل څه ته وایي؟	۲۱
۱۲	د پټې خزانې لیکوال	۲۳
۱۳	مطالعه	۲۵
۱۴	نا خپلواکې کلمې	۲۷
۱۵	د لقمان حکیم نصیحتونه	۲۹
۱٦	وزیر محمد اکبر خان	۳۱
۱۷	د شاعر ډالۍ	۳۳
۱۸	تاړې یا وندونه	۳۵
۱۹	د افغانستان طبیعي زېرمې	۳۷
۲۰	خوشحال خان خټک ته!	۳۹
۲۱	ستاینوم (صفت)	۴۱
۲۲	قیمتي ډبرې	۴۳

۲۳	کمپيوټر	۴۵
۲۴	ضميرونه	۴۷
۲۵	لنډۍ	۴۹
۲٦	د آيوډين روغتيا يي ارزښت	۵۱
۲۷	شمېر نوم (عدد)	۵۳
۲۸	مېرمن زينبه	۵۵
۲۹	د پنسل اختراع	۵۷
۳۰	قيدونه	۵۹
۳۱	زلزله	٦۱
۳۲	رحمان با با	٦۳
۳۳	فعل او دهغه ډولونه	٦۵
۳۴	د بشر لوی خدمتگار	٦۷
۳۵	ببېټ نيکه	٦۹
۳٦	د فعل رينبه	۷۱
۳۷	کوچنيان	۷۳
۳۸	دغوړونو ساتنه	۷۵
۳۹	ملي يووالی	۷۷
۴۰	د تېر مهال فعلونه	۷۹
۴۱	د نشه يي توکو اغېزې	۸۱
۴۲	په څمکه کې بدلونونه	۸۳
۴۳	فعل دبنې او شکل له مخې	۸۵
۴۴	کار وکړئ سوال مه کوئ!	۸۷
۴۵	څيرک سوالگر	۸۹
۴٦	بشر دوستي	۹۱
۴۷	د وطن ترانه	۹۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

لومړی لوست

حمد

موخې:

١. د پاک الله (جل جلاله) پېژندنه.
٢. د الله (جل جلاله) د ښې پېژندنې له پاره د ديني تعليماتو زده کړه او لوستل.
٣. د شعر او بيتونو لوستل او ليکل.

هڅوونکې پوښتنې:

١. موږ چا پيدا کړي يو؟
٢. پاک الله (جل جلاله) پرته له موږ څخه نور څه شيان پيدا کړي دي؟
٣. موږ د الله (جل جلاله) د صفاتو، قدرتونو او ښې پېژندنې له پاره ښايي څه وکړو؟

پاک الله (جل جلاله) ته !

زه مدد غواړم له تانه اې يوه خدايه احده
که مدد دې راسره وي چار به نه شي زما بده

زه عاجز مريی د ستايم تا به ستايم ستا په فضل
ستا ثنا صفت به وايم څو زه توان لرم بېحده

ستا ثنا ده تر حد تېره د بيابان تر شګو ډېره
هسې څوک دي چې خبر شي د دې شګو له عدده

دا شامت زموږ خپل دی چې مو کار هسې مشکل دی
ګڼه ته څه هسې نه يې چې خپل ور ترې له رده

د خوشحال ويل اومه دي لايق ستا د صفت نه دي
ستا په فضل به پخېږي دا اومه ويل احده

خوشحال خان خټک

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

مدد- مرسته	چار- کار	احد- یو (واحد)
شامت- بدمرغي	اومه- خام	مریی- غلام
ستایم- ستاینه کوم		

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې شعر ولولي.
۲. د الله (جل جلاله) د قدرتونو او صفاتو په هکله دې خبرې وکړي.
۳. زده کوونکي دې په ګروپونو باندې وویشي او هر ګروپ دې له یو بل سره دمشورې په توګه د خدای (جل جلاله) په صفاتو او قدرتونو باندې خبرې وکړي، او بیا دې له هر ګروپ څخه یو تن خپلې خبرې نورو ته ووایي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې د شعر بیتونه ولولي او هغه دې معنا کړي.
۲. په دوه کسیزه توګه دې دا شعر داملا په توګه یو بل ته ووایي او ودې لیکي.
۳. پـه وار سره دې د ټولګي مخې تـه را شي او پـه مېز باندې ایښودل شوي کارتونه چې د الله (جل جلاله) نومونه او صفتونه په کې لیکل شوي واخلي. هر یو زده کوونکی دې دخپل کارت کلمه په تخته ولیکي او هغې ته دې یوه جمله جوړه کړي.
دمثال په توګه: په کارت کې (رحم) هېڅوک د خدای (جل جلاله) له رحم څخه بې نصیبه نه دي.

ارزونه:

۱. زده کوونکي شعر لوستلی او په مطلب یې پوهېدلی شي؟
۲. د شعر هر یو بیت لوستلی اوتوضیح کولی شي؟
۳. دا لاندې کلمې په تورو اړولی شي؟
(احد ، ستایم، فضل، شامت، اومه)

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې له خپلو کورنیو سره د الله (جل جلاله) د قدرتونو او صفاتو په هکله مشورې وکړي. د هغو له ویناوو څخه دې پنځو صفتونو ته جملې جوړې او په کتابچو کې دې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم لوست

پوهنه

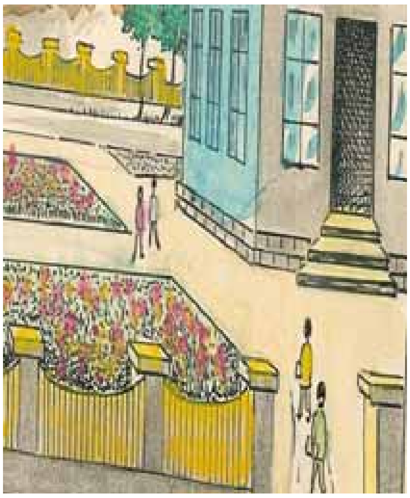

موخې:

۱. زده کوونکي د پوهنې په معنا او مفهوم باندې وپوهېږي.
۲. د پوهنې په ارزښت باندې وپوهېږي.
۳. متن سم ولولي او وېې ليکي.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو پوهېږئ چې پوهنه څه معنا لري؟
۲. مور ولې درس وايو او دا موضوع له پوهنې سره څه اړيکې لري؟
۳. مور څنګه کولی شو چې دپوهې خاوندان شو؟

علم د پوهې، پېژندنې او خبرتيا په معنا دی. پوهنه دیوې رڼا په څېر د انسان زړه، دماغ او د هغه د بریالیتوبونو لارې روښانه کوي. انسان له بې لارۍ او مايوسۍ څخه ژغوري او خپلې موخې ته يې د رسېدو لارې چارې برابروي. له بلې خوا ناپوهي دا سې تياره ده، چې انسان له ډار، خطر او خوارۍ سره مخامخ کوي.

څښتن تعالی (جل جلاله) په خپله د پوه او ناپوه ترمنځ د توپير په هکله داسې فرمايي: ((آيا هغه کسان چې پوهېږي له هغو کسانو سره چې نه پوهېږي برابر دي؟))

هېڅکله پوهه او ناپوهي – رڼا او تياره سره برابر نه دي.

انسان د علم او پوهې په وسيله لومړی خپل ځان او بيا خپل خالق (جل جلاله) پېژني. په کار دي چې له علم سره يې عمل هم ملګری وي، ځکه چې عمل د علم مېوه ګڼل کېږي او وايي چې: ((بې عمله عالم د هغې شنډې ونې په څېر دی چې ارزښت نه لري.)) همدا ډول له علم او پوهې څخه بايد د انسانانو دهوساينې، سوکالۍ او دهغوی د ستونزو دلرې کولو له پاره کار واخلو. د خپلو خلکو او دبشر د نېکمرغيو له پاره هلې ځلې وکړو.

نوي لغتونه:

بریالیتوبونه - کاميابۍ	شنډه- بې مېوې	ستونزې- مشکلات	
هلې ځلې- هڅې او کوښښ	هوسايي- آرامي	سوکالي- آسوده ګي	

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او دهغه په هکله دې معلومات وړاندې کړي.
۲. د پوهنې په ارزښت اوهغې ته د اړتیاوو په هکله دې خبرې وکړي.
۳. په متن کې دې متضادو کلمو ته اشاره وکړي. لکه: پوه، ناپوه - رڼا ، تیاره، خبرتیا ، بې خبري.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن له خپل ځان سره ولولي او دهغه مطلب دې په ساده کلمو کې څرګند کړي.
۲. زده کوونکي دې دا لاندې لغتونه تر معنا کولو وروسته په جملو کې وکاروي.
(پوهه ، ستونزې، ارزښت، سوکالي)
۳. زده کوونکي دې دا لاندې نیمګړې جملې د متن په لوستلو سره بشپړې کړي او بیا دې په کتابچو کې ولیکي.

الف. دعلم او پوهې په مرسته لومړی خپل ځان او بیا................ .
ب. بې عمله عالم د ....
ج. آیا هغه کسان چې علم لري برابر دي له هغو......................... .
د. دعلم او پوهې څخه د انسانانود......................... .
هـ. پوهه دیوې رڼا په څېر د انسان زړه.............. .

ارزونه:

۱. زده کوونکي د پوهنې په معنا او مفهوم وپوهېدل؟
۲. په دې هکله یوه لنډه مقاله لیکلی شي؟
۳. متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې دغه کلمې په مناسبو جملو کې وکاروي بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.
(رڼا ، هوسایي، نېکمرغي، خواري)

دریم لوست

ځان وپېژنه!

موخې:

۱. د ځان وپېژنه په معنا او مطلب باندې د زده کوونکو پوهېدل.
۲. زده کوونکي دې وپوهېږي چې دوی هم خپلو خلکو او ټولنې ته مسوولیتونه لري.
۳. دمتن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تا سو په دې مطلب پوهېږئ چې ځان وپېژنه څه معنا لري؟
۲. د یوه پوه او غیرتمن ځوان په صفت د ژوند په عملي ډګر کې باید څه وکړو؟
۳. ولې خلک او ټولنه موږ ته سترګې په لاره دي؟

سترګې پرانیزه، د بدبینۍ حس له مغزو څخه وباسه، په څېرڅېر وګوره، طبیعت ټول تاته په خندا د ژوندانه د هوساینې اسباب را غونډوي. غرونه ستا دلوړهمت د هرکلي له پاره هر لورته ولاړ دي. لمر هره ورځ له ځان سره تاته د ژوندانه بې شمېره هیلې را وړي. ځمکه خپل آرمانونه د ګلونو په پاڼو کې تاته وړاندې کوي.د وطن د وړو او زړو د امېد سترګې ستا خواته کړې دي، ځکه چې ته د دوی او دوی ستا دي. د کوچنیوالي لوبې کوچنیانو ته پرېږده. د زلمیتوب بې ځایه عیشونه او هوسونه هغه چاته وړاندې کړه، چې ته یې پېښې کوې.

ته دخپلو بې وزلو کاریګرو سره لیچې ونغاړه. له بزګرانو سره لاسونه تناکې کړه. له زده کوونکو سره ماغزه په کار واچوه. د وطن د پرمختګ له پاره زیار وباسه. پرېږده! چې نور په هوا الوزي ته بی وزرو الوتی نه شې.

ځان وپېژنه! په تشو خبرو هېڅ نه ترسره کېږي. عملي میدان ته را ووځه! دا خاوره ستا همت ته ګوري. کار غواړي. د بې غمۍ او استراحت سره وداع وکړه. خوب دګور مړوته پرېږده! ته خو ژوندی یې. دهېواد راتلونکی سعادت په تا پورې اړه لري. د زلمیتوب طلایي ورځې په همدې خدمت کې تېرې کړه. سر ترپایه دپېښوکولو په جامو کې ځان مه نغاړه! د دې وخت دی چې ځانته ووایې: آه لا ترڅو!؟ ځان و پېژنه! داسې کار وکړه چې نور ستا پېښې وکړي، لکه پخوا چې یې کاوه.

(الفت)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

وړانګې- هیله-	پلوشې امېد	تقلید- لېچې ونغاړه-	دنورو پېښې کول لستوڼي را پورته کړه	نغاړل- پېچل مه نغاړه- مه تاووه

ښوونکي ته لارښووني:

۱. ښوونکی دې متن ولولي. دهغه په معنا او مطلب دې وغږېږي.
۲. ځوانانو ته دې خپل مسوولیتونه ور وپېژني.
۳. دا کلمې دې په تخته ولیکي او له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې یوه یوه جمله ور څخه جوړه، بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.
(ارمانونه، راتلونکې، زلمیتوب، لوړهمت)
۴. ښوونکی دې متن په زده کوونکو باندې د املا په توګه ولیکي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې په ډلو ووېشل شي. هره ډله دې په یوې تاکلې برخې باندې خبرې وکړي. خپلې نظر یې دې په یوه پاڼه کې ولیکي اوله هرې ډلې څخه دې یو تن د نورو په مخ کې ولولي.

الف. انسان ولې د کار کولو له پاره باید لوړ همت ولري؟

ب. د خپل ځان او هېواد د پرمختګ له پاره ځنګه زيار وباسو؟

ارزونه:

۱. زده کوونکي د لوست په معنا او مفهوم باندې و پوهېدل؟

۲. آیا زده کوونکو خپل مسوولیتونه وپېژندل. دوی وپوهېدل چې د یوه پوه ځوان په توګه دخپلو خلکو او هېواد له پاره څه وکړي؟

۳. د متن لوستل او لیکل کولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې له متن څخه پنځه کلمې په خپله خوښه غوره کړي او هغه دې په جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم لوست

غږونه (آوازونه)

موخې:

۱. د اساسي یا بنسټیزو توکو په څېر د غږونو پېژندل.
۲. زده کوونکي دې په دې و پوهېږي، چې یوه ژبه څنګه له غږونه څخه جوړه شوې ده؟
۳. په لوستلو او ویلو کې د غږونو سم ادا کول.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو څه فکر کوئ، چې غږونه هم په ژبه کې ارزښت لري؟
۲. زموږ دژبې ټولې کلمې او خبرې له غږونو څخه جوړې شوېدي؟
۳. آیا ټول غږونه په ویلو کې یو شان دي؟

دشلمې پېړۍ په پیل کې نوو علمي څېړنو دا ثابته کړه چې، غږونه د یوې ژبې اساس او بنسټ جوړوي، نو ویلی شو چې غږونه د ژبې جوړوونکي توکي دي. که څه هم دغه کوچني توکي په یوازې توګه معنا نه لري، خو دهغو توپیر په کلمو کې، د کلمو معنا بدلوي، لکه: د (ت) آواز د (تور) په کلمه کې. که چېرې د دغه آواز په ځای د (پ) آواز راوړو، نو د تور له کلمې څخه د (پور) کلمه جوړېږي. چې دا دوه بېلې بېلې کلمې دي. غږونه په هره ژبه کې په یوازې او جلا جلا توګه، نه کارول کېږي، بلکې د هغو له یو ځای کېدو څخه تر ټولو کوچنې معنا داره واحدونه جوړېږي چې کلمه ورته وايي.

په هره ژبه کې الفبې د هغې ژبې د ټولو تورو شمېر ته ویل کېږي چې د هغې ژبې د آوازونو انځورونه کوي. یا د یوې ژبې د غږونو رسم او شکل ښیي چې په لیکنه کې ترې کار اخیستل کېږي.

په پښتو ژبه کې د څلوېښتو په شاوخوا کې غږونه کارول کېږي، چې په دغو ګروپونو باندې وېشل شویدي:

الف. خپلواک غږونه.　　ب. بېواک غږونه.
ج. نیم واک غږونه.　　د. غبرګ غږونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

توکي- برخې، اجزا	توپیر- فرق	اساسي- بنسټیز
څېړنه- تحقیق	غبرګ- جوړه	انځورونه- رسمونه

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او په دې برخه کې چې، غړونه د یوې ژبې بنسټیز توکي دي ځرګندونه وکړي.
۲. غړونه او د الفبې توري دې په جلا جلا توګه وښیي. د هغو توپیرونه دې په مثالونو کې ځرګند ، بیا دې په تخته ولیکي او زده کوونکي دې هم هغه ولیکي.
۳. د غړونو ډولونه دې په تخته ولیکي او په زده کوونکو دې تکرار کړي.
۴. متن دې په زده کوونکو باندې په یاد زده کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه په هکله دې وغږېږي!
۲. دا برخه دې د متن په لوستلو سره بشپړه او په کتابچو کې دې ولیکي!

الف. د شلمې پېړۍ علمي څېړنو دا ثابته کړه چې ....
ب. غړونه په جلا او یوازې توګه معنا نه لري خو ....
ج. په هره ژبه کې د هغې الفبې ....
د. په پښتو ژبه کې د (۴۰) غړونه...............
هـ. د غړونو له جوړښت او یوځای کېدو څخه ....
و. ټول غړونه په څلور برخو وېشل شوي ....
ز. کلمه هغه تر ټولو کوچنی ....

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي د غړونو په موخه وپوهېدل؟
۲. په دې هم پوه شول چې د یوې ژبې بنسټیز توکي څه شی دي؟
۳. غړونه په لوستلو کې سم ادا کولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې متن په کتابچو کې ولیکي. او د هغه په مطلب دې خپلو ټولګیوالو ته خبرې وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم لوست

آریایان

موخې:

۱. د آریایانو پېژندل.
۲. د آریا یانو د ټاټوبي، ژبې او ژوند په هکله پوهېدل.
۳. د آریایانو د کوچېدلو په هکله پوهېدل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آیا تاسو د آریایانو کلمه اویا د هغو په هکله کومه کیسه اورېدلې ده؟
۲. آیا تاسو فکر کولی شئ چې لرغوني آریایان زموږ لوی نیکونه دي؟
۳. آریایان لومړی ځل چېرې اوسېدل او څه ډول ژوند یې درلود؟

له میلاد څخه په زرګونو کلونه مخکې داوسني افغانستان په شمال کې آریایي قومونه اوسېدل. دوی خپل لرغوني ټاټوبي ته آریاناویجه ویله، چې د اصیلانواو شریفو خلکو د اوسېدو ځای معنا لري. آریایان په لومړي سر کې په یوه ژبه چې آریک نومېده غږېدل او دا د پښتو ژبې اصلي مور ګڼل شوې ده.
آریایانو په آریاناویجه کې د کوچیتوب او مالدارۍ ژوند درلود. خو زرګونه کلونه وروسته یې ښاري ژوند پیل او د لومړي ځل له پاره یې د بُخدي ښار جوړ کړ، چې پېشدادي کورنۍ (یما) پاچا د آریایي دولت اداره په غاړه درلوده. دا زمانه له میلاد څخه (۱۵۰۰) کاله د مخه اټکل شوې ده.
یما پاچا ډېر هوښیار او نوښتګر و. ده ډېر خدمتونه وکړل. ځمکې یې آبادې او ویالې یې جوړې کړې. دخپلې ټولنې د ښه سمون له پاره یې اداره جوړه کړه. دوی لویې او وړې جرګې درلودې، چې هر ډول پرېکړې به یې کولې. حتی مشر به یې هم له دې لارې ټاکه. له زرګونو کلونو څخه وروسته آریایان د زیاتوالي له امله د افغانستان نورو سیمو ته وکوچېدل، چې زموږ د هېواد په مرکزي، ختیځو او لویدیځو برخو کې خپاره او مېشته شول.
خو دغو ستونزو بیا هم دوی له افغانستان څخه نورو سیموته وکوچول، چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوېديځ خوا ایران او ختیځ خوا ته د هند تر ځنګلونو پورې ورسېدل. له خپل ځان سره وړی تمدن یې خپور او ښه وده یې ورکړه.

نوي لغتونه:

ټاټوبی- د اوسېدو ځای
ویجه- ټاټوبی
ټاکل- تعینول
نوښتګر- مبتکر
بُخدي- اوسنی بلخ چې اُم البلاد هم نومېده.

ښوونکي ته لارښووني:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د آریایانو په هکله دې زده کوونکوته معلومات وړاندې کړي.
۲. متن دې په زده کوونکو باندې د املا په توګه ولیکي.
۳. د متن د لاندې ښیو برخو په هکله دې څرګندونې وکړي.
الف. آریانا ویجه.
ب. آریک ژبه.
ج. د بُخدي ښار.
د. د آریایانو کوچېدل.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په دوه کسیزه توګه ولولي او بیا دې یو بل ته دهغه په هکله څرګندونې وکړي.
۲. دا لاندې لغتونه دې په مناسبو جملو کې راوړي او په کتابچو کې دې ولیکي.
الف. نوښتګر ب. خدمتونه ج. آریک د. بُخدي
۳. د جملو تش ځایونه دې د متن په لوستلو سره په مناسبو کلمو ډک او بیا دې ولیکي.
الف. آریایانو په یوه ژبه خبرې کولې چې ________ نومېده، اود ________ مور بلل کېږي.
ب. آریایانو په یوه سیمه کې ژوند کاوه چې ____________________ یادېدله.
ج. د آریایانو لومړنی پاچا______ نومېده (۱۵۰۰) کاله دمخه په ______کې په تخت کښېناست.
د. آریایان د زیاتوالي له امله له افغانستان څخه د________ او ________ خواته وکوچېدل.
(پښتو ژبې ـ آریاناویجه ـ یما ـ ایران ـ بُخدي ـ آریک ـ هند)

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي په دې وپوهېدل چې آریایان څوک دي؟
۲. دآریایانو د اصلي ټاټوبي، ژبې او کوچېدو په هکله وپوهېدل؟
۳. متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د دغو کلمو لنډه څرګندونه وکړي او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.
(اُم البلاد ـ آریک ـ آریاناویجه ـ یماپاچا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم لوست

کتاب څنګه منځ ته راغی؟

موخې:

۱. زده کوونکي په دې وپوهېږي چې کتاب څنګه منځ ته راغی؟
۲. د کتاب په ارزښت باندې پوهېدل.
۳. د متن لوستل او ليکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو څه فکر کوئ چې پخوا زمانو کې به هم کتاب موجود و؟
۲. په پخوا زمانو کې به له کاغذ څخه پرته په نورو کومو شيانو باندې ليکل شوي وي؟
۳. کاغذ به د لومړي ځل له پاره چېرته جوړ شوی وي؟

په تېرو زمانو کې کتاب نه و. زموږ پلرونو به کېسې په ياد زده کولې او بيا به يې خپلو ماشومانو ته ويلې، چې په همدې ډول دا کېسې پېړۍ، پېړۍ نورو نسلونو ته رسېدلې. خو څرنګه چې دا کېسې ډېرې زياتې وې او ټولې به يې په ياد نه پاتې کېدې نو دوی د داسې شي په فکر کې شول چې د کېسو په ساتلو کې ورسره مرسته وکړي. همدا وه چې ځينو خلکو به په لرګيو کې د يوې نښې په توګه نښانې کولې او ځينو به په تارونو باندې رنګه رنګه غوټې جوړولې، چې د يوې ځانګړې کېسې څرګندونه به يې کوله.

وروسته په دې هم و پوهېدل، چې د تېره لرګي په څوکه په نرمه خټه باندې يوه نښه وباسي او په اور باندې يې پخه کړي ترڅو ډېر عمر پاتې شي چې همدا کار په حقيقت کې د کتاب د منځ ته راتلو پيل و.

ترڅو وروسته انسانان د ونو د پوټکي او پاڼو په تېره د پاپېروس د بوټي په پاڼو د ليکلو په فکر کې شول، چې څه نا څه تر ډېرې مودې پورې يې پاينښت درلود.

مصريانو کم له کمه (۵۰۰۰) کاله پخوا د پاپېروس د بوټي له پاڼو څخه يو ډول کاغذ جوړ کړ. کله چې و پوهېدل هغه له منځه ځي، نو د هغه په ځای يې د ژوو پوستکي د ليکلو له پاره غوره کړل.

او د کتاب په څېر يې ترې کار واخيست، خو دغو کتابونو يوازې په مالدارو خلکو پورې اړه درلوده. د زرګونو کلونو وروسته بيا په چين کې د اوسني کاغذ ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابتدايي او لومړنی شکل منځ ته راغی. وروسته په جرمني کې د چاپ ماشين جوړ شو، چې دکتاب د ليکلو، ترتيبولو او چاپولو له پاره سمه لاره پرانيستل شوه.
لنډه دا چې د اوسني کتاب د ليکلو پړاو ډېرو زيارونو له امله منځ ته راغی او اوس د ټول جهان انسانان تری ګټه اخلي او خپلې غوښتنې، نظريات او افکار د نړۍ له خلکو سره په دې وسيله شريکوي.

نوي لغتونه:

(پېړۍ ـ قرن) (غوره- بهتر) (علامې ـ نښې) (کرښې ـ خطونه) (غوښتنې ـ هیلې)

(پاپېروس د اوقيانوس د درياب په غاړه د پلنو پاڼو درلودونکی بوټی و.)

ښوونکي ته لارښوونې:

١. ښوونکی دې متن ولولي او په دې هکله دې زده کوونکو ته معلومات وړاندې کړي.
٢. د کتاب د منځ ته راتلو بهير دې په ساده وينا ووايي.
٣. متن دې د املا په توګه په زده کوونکو باندې وليکي.
۴. د پاپېروس، د چاپ ماشين او د ژوو په پوستکو باندې دې خبرې وکړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

١. زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه په هکله دې معلومات وړاندې کړي.
٢. د جملو نيمګړې برخې دې په مناسبو کلمو سره بشپړې او په خپلو کتابچو کې دې وليکي.

الف. مصريانو تقريباً پنځه زره کاله پخوا ______________جوړ کړ.
ب. داوسني کاغذ ډېر ابتدايي شکل په _____________ کې منځ ته راغی.
ج. په جرمني کې د _______ اختراع شو چې د_______ کار يې ډېر آسانه کړ.
هـ. انسانان کله چې و پوهېدل د پاپېروس پاڼې له منځه ځي نو د_________ يې غوره کړ.

ارزونه:

١. آيا زده کوونکي د کتاب د منځ ته راتلو په بهير وپوهېدل؟
٢. زده کوونکي د کتاب په ارزښت او اړتيا باندې هم پوه شول؟
٣. زده کوونکي متن لوستلی او ليکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د کتاب د منځ ته راتلو بهير په ساده نثر په خپلو کتابچو کې وليکي او سبا ته دې خپلو همځولو ته په ټولګي کې ولولي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم لوست

حضرت علي (کرم الله وجه)

موخې:

۱. د حضرت علي (کرم الله وجه) پېژندنه.
۲. د حضرت علي (کرم الله وجه) د خلافت په هکله پوهېدل.
۳. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. په تېرو ټولګیو کې مو د صحابه کرامو نومونه اورېدلي دي؟
۲. آیا تاسو د حضرت علي کرم الله وجه په هکله څه معلومات لرئ؟

حضرت علي کرم الله وجه په زړورتیا شهرت درلود. پلار یې ابو طالب نومېده. له هجرت څخه یوویشت کاله مخکې په مکې معظمې کې زېږېدلی او د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) څلورم یار و.

حضرت علي کرم الله وجه له وړکتوب څخه د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) سره مینه درلوده او دهغه د اخلاقو پیروي یې کوله. کله چې حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د خدای (جل جلاله) له خوا پیغمبر و ټاکل شو. حضرت علي کرم الله وجه لومړی کوچنی ماشوم و، چې ایمان یې ور باندې راوړ او د اسلام په مبارک دین مشرف شو.

حضرت علي کرم الله وجه ډېر لوی عالم، غښتلی، زړور او د نېکو اخلاقو خاوند و. د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) له کړو وړو سره یې زیاته مینه درلوده. له خلکو سره به یې تل ښه چلند کاوه. په اخلاص، توره، مېړانه، زړورتیا او جهاد کې یې ساری نه درلود.

کوم وخت چې حضرت عثمان (رضی الله عنه) په شهادت ورسېد. حضرت علي کرم الله وجه د مسلمانانو خلیفه شو. د خلافت په موده کې یې ډېر فتوحات وکړل. د خلافت څخه مخکې یې هم د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) سره په ډېرو غزاګانو کې برخه اخیستې وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثلور کاله او څو میاشتې یې خلافت وکړ. په پای کې د عبدالرحمن بن مُلجم له خوا د هجرت په څلوېښتم کال دروژې په اوولسمه ورځ په شهادت ورسېد.

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او دهغه په مفهوم باندې دې رڼا واچوي.
۲. متن دې د املا په توګه په زده کوونکو باندې ولیکي.
۳. د حضرت علي کرم الله وجه په شخصیت باندې دې وغږېږي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او دهغه په مطلب دې خبرې وکړي!
۲. دحضرت علي کرم الله وجه په هکله او ربدلي کېسې دې نورو ته ووايي.
۳. دا لاندې پوښتنې دې ولولي او دهغو ځوابونه دې په کتابچو کې ولیکي.

الف. حضرت علي کرم الله وجه د چا زوی او حضرت محمد صلی الله علیه وسلم سره یې څه نسبت درلود؟
ب. حضرت علي کرم الله وجه په کوم کال کې زېږېدلی دی؟
ج. د حضرت علي کرم الله وجه د شخصیت په هکله معلومات ورکړئ!
د. حضرت علي کرم الله وجه د چا له خوا او په کوم کال کې په شهادت ورسېد؟

ارزونه:

۱. زده کوونکو د حضرت علي کرم الله وجه شخصیت وپېژاند؟
۲. آیا زده کوونکي و پوهېدل چې حضرت علي کرم الله وجه لومړی ماشوم و چې په اسلام مشرف شو؟
۳. زده کوونکي متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې دحضرت علي کرم الله وجه په هکله معلومات په خپلو کتابچو کې ولیکي او په یاد دې زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

کلمه او د هغې ډولونه

موخې:

۱. د کلمې په معنا او مفهوم باندې پوهېدل.
۲. د کلمو د ډولونو پېژندل.
۳. په لیکلو او لوستلو کې د کلمو سم کارول.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آیا تاسو د کلمې په هکله څه اورېدلي او پوهېږئ چې کلمه څه معنا لري؟
۲. مورږ په خبرو اترو کې له کلمو څخه کار اخلو؟
۳. ستاسو په فکر به کلمې ټولې یوشان وي او که توپیر لري؟

کلمه:

هغه کوچنی ژبنی توکي دي چې ځینې یې په خپله پوره معنا او خپلواک مفاهیم لري. ځینې یې په یوازې توګه معنا نه ورکوي، خو دجملو د معناوو په بشپړولو کې لویه ونډه اخلي. کلمې په لومړي سر کې د معنا له مخې په دوو لویو برخو وېشل شوي: خپلواکې او ناخپلواکې کلمې.

خپلواکې کلمې:

هغه کلمې چې په خپله معنا ولري او په هغوی کې ټول نومونه، قیدونه او ټولې فعلي ډلې راځي لکه : احمد ، زه، ښه، لایق، راغی او نور....

ناخپلواکې کلمې:

هغه کلمې دي چې په خپلواکه توګه معنا نه لري، خو له خپلواکو کلمو سره چې یو ځای شي د جملې معنا بشپړوي او بدلوي.

په ناخپلواکو کلمو کې سرینې، پسینې، د ربط، دعطف، تاړي(وندونه) او نور راځي.

لکه : و، به، له ، د ، نه، سره، څخه، ځینې، او نور....

نوي لغتونه:

ونډه- برخه	توپیر – فرق
ډله- ګروپ	لړۍ – سلسله

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د هغه په برخه کې دې په بشپړه توګه څرګندونې وکړي.

۲. د لاندې موضوعګانو په هکله دې پوره څرګندونې وکړي.

الف. کلمه څه ته وايي؟

ب. کلمه په څو برخو وېشل شوې ده؟

ج. خپلواکې کلمې کومې دي او کومې برخې په کې شاملېږي؟

د. ناخپلواکې کلمې څه ته وايي او کومې کلمې په کې برخه لري؟

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه په مرسته دې لاندې برخې بشپړې کړي!

الف. کلمې هغه کوچنې ژبنې توکي دي چې ....

ب. کلمه په دوو لویو برخو وېشل شوې چې ....

ج. په خپلواکو کلمو کې دا برخې شاملې دي ....

د. په ناخپلواکو کلمو کې دا برخې شتون لري ....

هـ. خپلواکې او ناخپلواکې کلمې له یو بل څخه دا توپیرونه لري چې ....

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي د کلمې په معنا او مفهوم باندې وپوهېدل؟

۲. آیا زده کوونکي د خپلواکو او ناخپلواکو کلمو ترمنځ توپیر کولی شي؟

۳. زده کوونکي متن سم لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د متن په مطلب باندې خبرې وکړي او هغه دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم لوست

د خپلواکو کلمو ډولونه

موخې:

۱. د خپلواکو کلمو په معنا او مفهوم باندې پوهېدل.
۲. په متن کې د خپلواکو کلمو پېژندنه.
۳. په لیکلو او لوستلو کې د خپلواکو کلمو سمه کارونه.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تا سو د خپلواکو کلمو په هکله څه اورېدلي دي؟
۲. زموږ په خبرو اترو کې به هم له خپلواکو کلمو څخه کار اخیستل شوی وي؟
۳. ستاسو په فکر خپلواکې کلمې به نور ډولونه هم ولري؟

خپلواکې کلمې په دوو لویو برخو وېشل شوې دي: اسمي او فعلي برخې.
اسمي (نومیزې) برخې: چې نومونه، صفتونه، ضمیرونه، او شمېر نومونه (عددونه) په کې شامل دي.

نوم (اسم): هغه خپلواکه معنا لرونکې کلمه ده چې د ټولو شیانو (موجوداتو) او اشخاصو له پاره راشي.
لکه: احمد، مېز، عقل، دود، اکسیجن، شېدې، ونه، او نور...

دنوم ډولونه:

نوم دا ډولونه لري: نارینه نوم، ښځینه نوم، مفردنوم، مرکب نوم، ډله ییز (د جمعیت) نوم د وخت نوم، د آلې نوم، دمعنا نوم، د ذات نوم، عام نوم، خاص نوم، او نور ......
له دې جملې څخه به ځینې نومونه له مثالونو سره وګورو!

د ذات نوم: هغه کلمې دي، چې دیوه حس کېدونکي شي له پاره راشي لکه: قلم، کتاب، احمد، مېز.

دمعنا نوم: هغې کلمې ته وایي، چې مادي وجود ونه لري لکه: پوهه، عقل، علم، تنګ.

خاص نوم: هغه کلمه ده، چې دیوه ځانګړي شي یا شخص له پاره راشي لکه: احمد شاه بابا، کابل، کندهار.

عام نوم: چې د همجنسو شیانو یا اشخاصو له پاره راوړل شي لکه: سړی، نجلۍ، کتاب، ښار.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جنس نوم: چې په یوه نه شمیرېدونکي شي پورې اړه ولري او لږ او ډېرو ته یو شان و کارول شي لکه: اوبه، تیل، غوړي، وریښم.

دجمعي نوم: چې په یوه ډله او جمعیت پورې اړه ولري لکه: رمه، ګله، ولس، خلک.

د صوت نوم: هغه کلمه ده چې دطبیعي او غیر طبیعي غږونو له پاره راشي لکه: ترهار، شر وشور، ترنګ وترونګ.

نوي لغتونه:

شمېرنوم- (عدد) ځانګړی – مشخص

نه شمېرېدونکي- بې حسابه

> **ښوونکي ته لارښوونې:**
> ۱. ښوونکی دې متن ولولي او په هره برخه دې خبرې وکړي.
> ۲. د خپلواکو کلمو برخې دې جوتې او ځرګندې کړي.
> ۳. په اسمي برخو کې دې شاملې کلمې ځرګندې او روښانه کړي.
> ۴. نوم او دهغه ډولونه دې په جلاجلا توګه وښیي. د مثالونو په ورکولو سره دې یو له بله توپیر کړي او زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې په دوه کسیزه توګه متن ولولي او یو بل ته دې تشریح کړي!

۲. زده کوونکي دې په خپل ټولګي کې د شیانو نومونه په یوه لست کې ولیکي او په هغو کې دې د نوم ډولونه وښیي.

لکه: مېز (عام نوم) کتاب (عام نوم) هلک (ذات نوم)

زموږ د تاریخ استاد سرور خان (خاص نوم)

۳. زده کوونکي دې دا لاندې بیتونه ولولي. نومونه دې په کې پیدا او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

که یې فکر ستا له فکره مخالف وي شپه او ورځ که در سره وي آشنا نه دی

لمر که راشي په تندي باندې له پاسه ته چې وینې له خوبه نه یې سبا نه دی

ارزونه:

۱. زده کوونکو خپلواکې کلمې وپېژندلې؟

۲. زده کوونکي د خپلواکو کلمو په ډولونو باندې هم و پوهېدل؟

۳. زده کوونکو نومونه او دهغو ډولونه وپېژندل؟

۴. زده کوونکي له خپلواکو کلمو څخه په لیکنه او لوستنه کې کار اخیستلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په پورتني شعر کې نومونه پیدا کړي او د هغه ډولونه دې په کې وښیي او په کتابچو کې دې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم لوست

امیر کروړ

موخې:
۱. د لومړني شاعر او غښتلي پهلوان په توګه دامیر کروړ (جهان پهلوان) پېژندنه.
۲. دپخوانیو نامتو کسانو پېژندل.
۳. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:
۱. تاسو په پښتو کې د لومړني شاعر په هکله څه فکر کوئ؟
۲. د پښتو د شعر او شاعرۍ پیل به له کوم وخته او د چا په واسطه شوی وي؟
۳. آیا تاسو د امیر کروړ نوم اورېدلی، په دې برخه کې څه معلومات لرئ؟

امیر کروړ د سوري کورنۍ هغه نومیالی او توریالی امیر و، چې د پښتو ژبې د پرنامتو شاعر تېر شوی دی. امیر کروړ د امیر فولاد سوري زوی په (۱۳۹) هـ ق د غور په مندیش کې امیر شو. د خپل مټ په زورېې د پرې سیمې ونیولې. دی داسې غښتلی او پهلوان و، چې له سلوتنو جنګیالیو سره به په یوازې توګه جنګېده نو ځکه یې کروړ باله چې معنا یې کلک او غښتلی دی.

امیر کروړ ډېر عادل، مهربان او د ټینګې ارادې څښتن و. له خپلو خلکو سره یې دیوه خدمتګار مشر په توګه چلند کاوه. ښه وینا یې درلوده. په شعرونو کې یې سوچه او سپیڅلي پښتو کلمې کارولې دي. امیر کروړ د عباسیانو په پلوۍ له بني اُمیه و سره ډېرې جګړې وکړې، چې زیاتې سوبې یې په برخه شوې. د هغو په ویاړ یې دا شعرونه وویل، چې ویاړنه یې بولي. او د پښتو شعرونو په لړکې لوړه حماسي ترانه ده.

د تاریخي سندونو له مخې دا شعر لومړنی شعر بلل شوی، ځکه چې مخکې له دې څخه کوم بل شعري سند نه لرو، خو د دغه شعر له پوخوالي او لرغونتوب څخه ثرګندېږي چې له دې شعر څخه پخوا به هم نورو شاعرانو شعرونه ویلي وي. ځکه چې لومړني شعر ته ډېر وخت په کاردی، ترڅو د غسې پوخوالي ته ورسېږي امیر کروړ په (۱۵۴) هـ ق کال د پوشنګ په جګړو کې مړ شو. د ده د حماسي ترانې سر دادی:

زه یم زمری پردې نړۍ له ما اتل نشته — په هند و سند و په تخار و په کابل نشته
بل په زابل نشته له ما اتل نشته

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

کروړ- سخت
سوبه- فتح
غښتلی- قوي، توانمن
ویاړ- افتخار
چلند- کړنه، رویه
ویاړنه- فخرکونه
اتل- قهرمان
بري - کامیابي

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي دهغه په معنا او مطلب دې زده کوونکو ته وغږېږي.
۲. لوست دې په زده کوونکو باندې د املا په توګه ولیکي.
۳. له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې د لوست لغتونه په خپلو کتابچو کې ولیکي او یوه یوه مناسبه جمله دې ورته جوړه کړي.
(غښتلی- سوبه- جګړه- ویاړ)

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي دهغه مطلب دې په لنډه توګه زده کړي.
۲. زده کوونکي دې د دغو جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره ډک کړي او په کتابچو کې دې ولیکي.

الف. امیر کروړ په .... هـ ق کال د غور په مندېش کې امیر او په ....کې وفات شو.
ب. امیر کروړ ډېر غښتلی او پهلوان و، چې له سلو جنګیالیو سره جنګېده ځکه یې نو............. باله.
ج. د امیر کروړ له ویاړنې څخه دمخه کوم بل شعري سند نه لرو، ځکه یې په اوسني وخت کې ...... شعر بللی شو.
د. امیر کروړ د خپلو سوبو په ویاړ شعرونه و ویل چې ....یې بولي.
(۱۵۴ هـ ق - ۱۳۹ هـ ق - ویاړنه- لومړنی- کروړ)

ارزونه:

۱. زده کوونکو امیر کروړ و پیژانده؟
۲. زده کوونکي په دې پوه شول چې د امیر کروړ ویاړنه لومړنی پښتو شعر دی؟
۳. زده کوونکي متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د درس مطلب په لنډه توګه په خپلو کتابچوکې ولیکي او هغه دې په یاد زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوو لسم لوست

متل څه ته وايي

موخې:
۱. زده کوونکي باید وپوهېږي چې متل څه ته وايي؟
۲. دمتلونو ارزښت په خبرو او ويناوو کې.
۳. د متلونو سم کارول په لوستلو او ليکلو کې.

هڅوونکې پوښتنې:
۱. تاسو متلونه اورېدلي او دهغو په مطلب باندې پوهېږئ؟
۲. تاسو متلونه زده کړي او ويلی يې شئ؟
۳. زموږ خلک ولې په خبرو اترو کې کله ، کله متلونه کاروي؟

متلونه د پښتو ژبې په ولسي ادب کې يوه غوره او په زړه پورې برخه ده.
متلونه هغه لنډې وينا وې دي چې ډېر لوی او پراخ مطلب په کې ځای شوی وي.
د متلونو ويونکي معلوم نه دي. په هره زمانه کې ويل شوي او دهغو په وسيله د ټولنې دودونه او د خلکو افکار له يوه نسل څخه بل نسل ته لېږدول کېږي. دمتلونو اغېزه په ژبه کې دومره زياته ده چې په خبرو اترو کې يې د يوه ټينګ استد لال په توګه راوړي.
دا برخه په پښتو ادب کې ډېره شتمنه اوبډايه ده چې شمېر يې زرګونو ته رسېږي.
ځيني متلونه به دمثال په توګه وګورو:

کبرجن دخدای (جل جلاله) دښمن دی.
خپله ژبه هم کلا ده هم بلا.
کوږ بار تر منزله نه رسېږي.
په يوه څپېړه سل مخه خوږېږي.
خپل عيب د ولو منځ، د بل عيب د کلو منځ دی.
د تورې پرهار جوړېږي خو د ژبې پرهار نه جوړېږي.
ښه خوی دخلکو ښکار کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

ولس-	خلک	پرهار-	زخم، ټپ	ولی-	شانه
استدلال-	دلیل راوړل	شمېر-	اندازه، حساب	شتمنه-	بډایه
اغېزه-	تاثیر				

ښوونکي ته لارښووني:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د متلونو په ارزښت دې وغږېږي.
۲. زده کوونکي دې وهڅوي چې په خپلو خبرو او ويناوو کې متلونه وکاروي.
۳. متن دې په زده کوونکو باندې د املا په توګه وليکي.
۴. دا کلمې دې په تخته وليکي او زده کوونکي دې په کتابچو کې ورته جملې جوړې کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې په تمثيلي بڼه په يوه عمل کې وښيي چې کوږ بار تر منزل نه رسېږي.
۲. دا نیمګړي متلونه دې بشپړ او په کتابچو کې دې وليکي.
۳. د ټولګيوالو په مخ کې د ي لاندې متلونه بشپړ او د هغه په مطلب دې خبرې وکړي.

الف. په يوه ځپېږه ....
ب. خپل عيب د ولو.................................
ج. کيږدی په خپلو ....
د. مه کوه په چا چې.......................
هـ. ناپوه دومره په بل ....

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي متلونه ویلی شي او په مطلب يې وپوهېدل؟
۲. آیا زده کوونکي پوه شول چې هر متل ځانته د کارولو ځای، ارزښت او موخه لري؟
۳. آیا زده کوونکي په خپلو خبرو او ليکنو کې متلونه کار ولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د متلونو په مطلب ځان پوه کړي او خو متلونه دې په ياد زده کړي.

دو لسم لوست

د پټې خــزانــې ليکوال

موخې:
١. زده کوونکي دې پخوانيو مشهور کتابونه او دهغو ليکوالان وپېژني.
٢. د پخوانيو آثارو په ارزښتونو باندې پوه‌شي.
٣. د متن لوستل او ليکل.

هڅوونکې پوښتنې:
١. تاسو له پخوانيو کتابونو څخه د کوم يوه نوم اورېدلی دی؟
٢. آيا تاسو پټه خزانه نومی کتاب ليدلی يا هغه پېژنئ؟
٣. تاسو د پخوانيو کتابونو يا ليکوالانو په هکله څه ويلی شئ؟

پټه خزانه دپښتو ژبې د ادبياتو په لړ کې يو ارزښتناک کتاب دی چې محمد ((هوتک)) په ١١۴١ هـ کال په کندهار کې دشاه حسين هوتکي پښتون واکمن په لارښوونه ليکلی دی.

محمد ((هوتک)) په (١٠٨۴) هـ ق د کندهار په کوکران کې زېږېدلی، د پلار نوم يې داود خان او د نيکه نوم يې قادر خان ((هوتک)) دی. ده د خپل وخت علوم له خپل پلار څخه ولوستل. لوی عالم او پوخ شاعر شو. دده ټول عمر د کتابونو په لوستلو او ليکلو کې تېر شوی دی.

محمد ((هوتک)) په خپله پټه خزانه نومې لرغوني کتاب کې د پنځوسو نارينه او ښځينه شاعرانو د ژوند پېښې او د شعرونو بېلګې ذکر کړې دي. په دې ترتيب يې له سل هجري کال څخه تر يوولس سوه هجري کلونو پورې د پښتو د شعر او ادب تاريخ خوندي ساتلی دی.

محمد ((هوتک)) نور کتابونه هم ليکلي چې خلاصة الفصاحت او خلاصة الطب نومېږي او د شعرونو يو ښکلی ديوان هم لري چې بوللې او غزلې يې په کې راوړې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

خوندي- ساتلي   وړ- ښايسته او لايق   پېښې- واقعې

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او دهغه په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. په زده کوونکو دې متن د املا په توګه وليکي.
۳. دېخوانيو ليکوالانو اود کتابونو د ارزښت په برخه کې دې معلومات وړاندې کړي.
۴. معلومات دې ورکړي چې د پټې خزانې غوندې مشهور لرغوني کتابونه او د هغو د ليکوالانو پېژندنه څه ګټه لري؟

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې په دوه کسيزه توګه متن ولولي او يو بل ته دې مطلب و وايي.
۲. دا لاندې نېمګړې برخې دې بشپړې کړي او په خپلو کتابچو کې وليکي.

الف. د محمد هوتک پټه خزانه د.....................
ب. په پټه خزانه کې د پنځوسو تنو...............
ج. د محمد هوتک د پلار او نيکه نوم.........
د. د محمد هوتک نور کتابونه دادي:............

ارزونه:

۱. زده کوونکي د پټې خزانې په هکله لنډه څرګندونه کولی شي؟
۲. زده کوونکي په دې وپوهېدل چې د پټې خزانې کتاب د خپل وخت د ليکوالانو او شاعرانو يو ښه تاريخ هم دی؟
۳. زده کوونکي متن لوستلی او ليکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د پټې خزانې په هکله لنډه څرګندونه وکړي.
زده کوونکي دې دالاندې لغتونه معنا ، بيا دې په جملو کې وکاروي او په کتابچو کې دې وليکي.

(شاعران- پخواني- خوندي، عالم)

دیار لسم لوست

مطالعه

موخې:

۱. په مطالعې او د هغې په ارزښت باندې پوهېدل.
۲. د زده کوونکو عملاً مطالعې ته هڅول.
۳. د متن سم لوستل او سم لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو د مطالعې په معنا او دا چې څرنګه مطالعه وکړو پوهېږئ؟
۲. څه فکر کوئ چې مطالعه کول څه ډول کړنه ده؟
۳. موږ ولې باید تل مطالعه وکړو؟

مطالعه داسې کړنه ده، چې د انسان له سترګو او مغزو څخه د ناپوهۍ پردې لرې کوي. مطالعه انسان له مختلفو ارزښتناکو موضوعګانو څخه خبروي. انسان دې ته هڅوي چې باید د علم او پوهې څښتن شي.

د مطالعې له برکته انسان علم او کمال ته رسېږي. دماغي ځواک ته یې وده او پراختیا ورکوي. ترڅو انسان وکولی شي د ښو او بدو ترمنځ د توپیر په پوهېدو سره د دنیا او آخرت د ښه والي له پاره زیار وباسي او هڅه وکړي، چې د خپل هېواد ولسونه وپوهوي.

همدا راز مطالعه انسان د خپل ژوند له مسوولیتونو څخه خبروي. هغه ته دا لارښوونه کوي، چې انسان ډېر مسوولیتونه لري. باید په هغو پوه شي او هغه وپېژني. همدا مطالعه ده، چې موږ پرې خپل ځان او خپل رب (جل جلاله) پېژنو. له خپل خالق سره اړیکې ټینګوو او د اسلام د سپېڅلي دین او شریعت په هکله پوهېږو. په لارښوونو یې عمل کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو له همدې امله په قرآن کريم کې هم په دې خبره باندې ټينګار شوی، چې د پوهې او مطالعې په وسيله دخپل ژوند غوره لاره پيدا کړئ او په هغې لارې باندې روان شئ.

نوي لغتونه:

هڅه- زيار او کوښښ ،	پراختيا- لوېوالی، ارتوالی،	سپېڅلی- پاک	
نړۍ- دنيا	ګټور- ګټه لرونکی	ځواک- توان	
غوره- بهتر ، انتخاب شوی	کړنه- عمل		

ښوونکي ته لارښوونې:

١. ښوونکی دې متن ولولي او د مطالعې په ارزښت دې خبرې وکړي.
٢. ښوونکی دې د متن څو کرښې داملا په توګه په زده کوونکو باندې په کتابچو کې وليکي.
٣. ښوونکی دې په متن کې سره ورته او متضادې کلمې وښيي او زده کوونکي دې وليکي.
مترادفې کلمې لکه: زيار او کوښښ ـ علم اوپوهه ـ پوهه او دانش ....
متضادې لکه: ښه او بد ـ پوهه او ناپوهي ـ تور او سپين............................

د زده کوونکو فعاليتونه:

١. زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه په مطلب دې وغږېږي.
٢. زده کوونکي دې د مطالعې په ارزښت او دهغې په ترتيب باندې خبرې وکړي.
٣. زده کوونکي دې دا لاندې نيمګړې جملې په مناسبو کلمو سره بشپړې او په کتابچو کې وليکي.

الف. مطالعه د انسان له سترګو او مغزو څخه .... پردې لرې کوي.
ب. مطالعه انسان دې ته هڅوي چې ښايي د..............ښتن شي.
ج. د مطالعې په وسيله انسان د .... ترمنځ توپير کولی شي.
د. مطالعه انسان دخپل ژوند له ....څخه خبروي.
هـ. په قرآن کريم کې هم ټينګار شوی دی چې د مطالعې په وسيله د خپل ژوند.......... پيدا کړئ.
(دښو اوبدو- مسووليتونو- غوره لار - علم او پوهې- جهل اوناپوهي)

ارزونه:

١. آيا زده کوونکي د مطالعې په مفهوم او ارزښت باندې وپوهېدل؟
٢. آيا زده کوونکي په دې و پوهېدل او دا ذهنيت يې پيدا کړ چې بايد تل مطالعه وکړي؟
٣. آيا زده کوونکي متن لوستلی او ليکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د مطالعې په هکله يوه لنډه مقاله په خپلو کتابچو کې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوارلسم لوست

ناخپلواکې کلمې

موخې:

۱. د ناخپلواکو کلمو پېژندل.
۲. په جملو کې د ناخپلواکو کلمو ارزښت او دهغو کارول.
۳. د متن لوستل او ليکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آيا تاسو دناخپلواکو کلمو په هکله څه اورېدلي دي؟
۲. آيا ناخپلواکې کلمې هم په جملو کې خپل ځای او ارزښت لري؟
۳. آيا مورږ په خپلو خبرو اترو کې هم ناخپلواکې کلمې کاروو؟

ناخپلواکه توکي او کلمې:

هغه کوچني توکي چې په يوازې توګه نه کار ول کېږي. که په ځانګړې توګه وکارول شي معنا نه ورکوي. لکه: و- د- له- بې- کې- سره- ځينې......

ناخپلواکه توکي ډېر ډولونه لري چې ځينې يې دادي:

۱. سرينې: هغه توکي چې له خپلواکو کلمو څخه د مخه را شي. لکه : په کور کې ناست وم. له احمد سره راغلم. د نيکونو غونډې مو وطن وساته!
۲. پسېنې: هغه توکي دي چې تر خپلواکو کلمو وروسته راشي. لکه: د خبرو له پاره وخت نه لرم. په چا پورې نه خاندم، افغانانو په تاريخ کې خپله مېړانه ښودلې ده.
۳. دربط توري: هغه توکي دي چې د يوې جملې د اجزاوو ترمنځ د تړون له پاره راځي. او دوه جملې يا دوه برخې سره و نښلوي. لکه: زه را غلم خو ته نه وې. تا درس ولوست ليکن دی نه و راغلی.
۴. د عطف توري: هغه توکي دي چې د دوو کلمو يا دوو برخو ترمنځ راشي او يوه برخه له بلې برخې سره وتړي.
لکه: پښتو او ويدي دواړه لرغوني ژبې دي. پښتو د افغانستان رسمي او ملي ژبه ده. زه او ته ناست وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

توکي- برخې، اجزاوې	مېړانه- مردانګي
تړون- پیوستون	لر غونې- پخوانی

ښوونکي ته لاښوونې:

۱. متن ولوله د خپلواکو او ناخپلواکو کلمو ترمنځ توپیر وښیه.
۲. د ناخپلواکو کلمو ارزښت په جملو کې وښیه.
۳. د متن دهرې برخې څرګندونه په مثالونو کې وکړه.

د زده کوونکو فعالیتونه:

زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه په مطلب دې خبرې وکړي.
د ښوونکي په لارښوونه دې زده کوونکي په لاندې جملوکې ناخپلواکې کلمې (سرینې، پسینې، د عطف او دربط (اړوند) توري) په نښه کړي.

الف. علم او پوهې ته ډېره پاملرنه وکړئ!
ب. هېواد پوهو او هوښیارو خلکو ته اړه لري.
ج. زموږ په ټولګي کې پوه زده کوونکي ډېر دي.
د. هوسۍ په نجونو کې ډېره ښه نجلۍ ده. خو دلته ډېره نه راځي.
هـ. زه له کار څخه نه ستړی کېږم، اما وخت نه لرم.

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي د ناخپلواکو کلمو په معنا او مفهوم وپوهېدل؟
۲. آیا زده کوونکي د خپلواکو او ناخپلواکو کلموترمنځ توپیر کولی شي؟
۳. آیا زده کوونکي متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د ناخپلواکو کلمو په هکله په لنډ ډول په خپلو کتابچو کې څرګند مثالونه راوړي او په یاد دې زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلسم لوست

دلقمان حکیم نصیحتونه

موخې:

۱. د لقمان حکیم په خبرو او نصیحتونو باندې پوهېدل.
۲. د دې ډول نصیحتونو عملي کولو ته دزده کوونکو هڅونه.
۳. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آیا تاسو د لقمان حکیم نوم اورېدلی دی؟
۲. آیا تاسو د لقمان حکیم په هکله د چا نه څه اورېدلي دي؟
۳. لقمان حکیم خپل زوی ته څه ډول نصیحتونه کول؟

د لقمان حکیم نصیحتونه خپل زوی ته:

۱. له نېک او هوښیار سړي سره مصلحت کوه!
۲. استاد د پلار په شان وبوله!
۳. له بې عقلو او ناپوهو خلکو څخه تښته!
۴. یوځل ویل شوې خبره دوهم ځل مه تکراروه!
۵. د ګټې او تاوان له پاره خپل عزت له لاسه مه ورکوه!
۶. د خلکو د خبرو په منځ کې مه ورلوېږه.
۷. مېړانه د ځان عادت وګرځوه.
۸. دلمر ختو په وخت کې مه ویده کېږه!
۹. د بل کورته چې ځې سترګې، ژبه او لاسونه په واک کې ولره!

نوي لغتونه:

مېړانه- نارینتوب   یوځل- یو وار   واک- اختیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د هغه په هکله دې خبرې وکړي.
۲. نصیحتونه دې د املا په توګه په زده کوونکو باندې ولیکي.
۳. متن دې په زده کوونکو باندې په وار سره ولولي او د هغه په مفهوم دې وغږېږي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه په اړه دې خبرې وکړي.
۲. زده کوونکي دې په دوه کسیزه توګه متن ولولي. بیا دې یو بل ته د هغه مرام څرګند کړي.
۳. زده کوونکي دې دا لاندې لغتونه وروسته تر معنا په جملو کې وکاروي او په کتابچو کې دې ولیکي.

(پوه، ګټه، مېړانه، واک، ستر)

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي د لقمان حکیم په نصیحتونو باندې وپوهېدل؟
۲. آیا زده کوونکي نصیحتونه له یاده ویلی شي؟
۳. آیا زده کوونکي متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لقمان حکیم نصیحتونه په کتابچو کې ولیکي او هغه دې په یاد زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړسم لوست

وزیر محمد اکبرخان

موخې:

۱. د وزیر محمد اکبر خان پېژندنه.
۲. د هېواد د غازیانو اوا تلانو له تاریخ څخه خبرېدل.
۳. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آیا تاسو د وزیر محمد اکبر خان نوم اورېدلی او هغه پېژنئ؟
۲. تاسو له انګریزانو سره د آزادۍ په جګړو کې د غازیانو او اتلانو نومونه اورېدلي دي؟
۳. مورې ولې د خپل هېواد د تېرو وختونو غازیان او اتلان یادوو؟

زموږ په هېواد کې ډېر نومیالي غازیان او اتلان تېر شوي دي، چې له هغو څخه یو هم و زیر محمد اکبر خان دی. وزیر محمد اکبر خان د امیر دوست محمد زوی او په ۱۲۳۲ هـ ق کال کې زېږېدلی و.

غازي محمد اکبر خان د افغان او انګلیس په لومړۍ جګړه کې له غازیانو سره یو ځای د هېواد په آزاد ولو کې ډېره لویه ونډه اخیستې وه.

وزیر محمد اکبر خان د ډېرو ښو اخلاقو څښتن و. پر بې وزلو زړه سواند او د ظالمانو او تیري کوونکو سخت مخالف و.

په جګړه کې د جنګي اسیرانو او د نیول شوو بندیانو قدر یې د میلمنو په شان کاوه. د هغو روغتیا او سلامتیا ته به یې پاملرنه کوله. تردې پورې چې د هغوی په ټپونو باندې به یې په خپله پټۍ لګولې.

د خپل هېواد له خلکو سره یې ډېره مینه درلوده او خپلو خلکو ته له ډېرو خدمتونو څخه وروسته د ۳۰ کلو په عمر په ۱۲۲۲ کال کې وفات او د ده له سپارښتنو سره سم په مزار شریف کې خاورو ته وسپارل شو. روح دې ښاد وي.

نوي لغتونه

اتلان- قهرمانان	ټپونه- زخمونه، پرهارونه	ونډه- برخه
نومیالي- مشهور	تېري کوونکي- ظالمان	جنګي اسیران- په جګړو کې نیول شوي بندیان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د وزیر محمد اکبر خان د شخصیت په هکله دې خبرې وکړي.
۲. متن دې د املا په توګه په زده کوونکو باندې ولیکي.
۳. په متن کې راغلې کلمې او د هغو ډولونه دې د ګرامر له مخې وښيي او په زده کوونکو دې ولیکي.

لکه: وزیر محمد اکبر خان (خاص نوم) دی.

الف. امیر دوست محمد خان	( )	هـ- سلامتیا	( )
ب. مزار شریف	( )	و- جګړه	( )
ج. افغان	( )	ز- هېواد	( )
د. غازیان	( )		

زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او بیا دې د هغه مطلب په ساده توګه و وايي.
۲. زده کوونکي دې دغو پوښتنو ته ځوابونه ووايي.

الف. وزیر محمد اکبر خان د چا زوی و؟
ب. وزیر محمد اکبر خان کوم ښه صفتونه درلودل؟
ج. وزیر محمد اکبر خان د هېواد د خپلواکۍ له پاره څه ډول خدمتونه کړي دي؟
د. د وزیر محمد اکبر خان مړینه په کوم کال پېښه شوې او مقبره یې چېرې ده؟

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکو وزیر محمد اکبر خان و پېژانده؟
۲. آیا زده کوونکي پـه دې وپوهېدل چې وزیر محمد اکبر خان د هېواد د خپلواکۍ په ګټېلو کې لویه ونډه اخیستې وه؟
۳. آیا دوی د وزیر محمد اکبرخان په هکله معلومات ور کولی شي؟
۴. آیا متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د وزیر محمد اکبر خان لنډه پېژندګلوي پـه خپلو کتابچو کې ولیکي او هغه دې په یاد زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوو لسم لوست

د شاعر ډالۍ

موخې:
١. زده کوونکي باید د ډالۍ په معنا او مفهوم وپوهېږي.
٢. د متن لوستل او ليکل.

هڅوونکې پوښتنې:
١. تاسو د ډالۍ په معنا او مفهوم پوهېږئ؟
٢. ستاسو په فکر ظلم کول څه ډول عمل دی؟
٣. تاسو څه فکر کوئ چې شاعر به ظالم او مظلوم ته په کومه سترګه ګوري؟

زه چې ور غلم هغه په کوټنۍ کې ناست و. سريې په ګرېوان کې ښکته کړی و. فکري عبادت يې کاوه.

کله چې يې سر را پورته کړ او پرما يې نظر ولګېد. ما خپله ډالۍ (د يوه پړانګ پوستکی او يو غزنيچې پوستين) د هغه په مخ کې کېښودل.

هغه وويل: ((دا د يوه ظالم پوستکی دی څکه له پښو لاندې لويږي، او دا بل د کمزورو له پوستکو څخه جوړ دی او په غاړې پوري اړه لري.د شاعر ډالۍ ښايي همدغسې وي او همدغه معنا ولري.

دی بايد دا دوه منظرې همدغه راز وښيي او خلک په دغه رمز پوه کړي.)) په دغو خبرو زه له خوبه را ويښ شوم او په خوب کې د خپل خوب په تعبير پوهېدلی وم.

نوي لغتونه:

ډالۍ-	تحفه	رمز-	راز
کوټنۍ-	، وړه کوټه	همدا راز-	همدا ډول

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او دهغه په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. د زده کوونکو پام دې ته را واړوي چې یو شاعر ظالم او مظلوم څه ډول را ښيي؟
۳. متن دې د املا په توګه په زده کوونکو باندې ولیکي.
۴. د تېرې کوونکو دکړو وړو ځینې مثالونه دې د نمونې په توګه ووايي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې مطلب ولولي او دهغه په هکله دې خبرې وکړي!
۲. په دې هکله دې هم خبرې وکړي چې خلک تېري کوونکو ته په کرکه ګوري.
۳. دا لاندې کلمې دې په مناسبو جملو کې راوړي.

الف. ډالۍ
ب. مظلوم
ج. کوټنۍ
د. تعبیر
هـ. خلک

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي د درس په معنا او مطلب باندې وپوهېدل؟
۲. آیا زده کوونکي په دې هم پوه شول چې د تېري کوونکو او مظلومانو کړه وړه ډېر توپیر لري؟
۳. آیا زده کوونکي متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په متن کې متضادې کلمې پیدا ، هغه دې په جملوکې وکاروي او په کتابچو کې دې ولیکي.

(ظالم اومظلوم – توراوسپین – ښه او بد)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتلسم لوست

تاړي (وندونه)

موخې:
۱. زده کوونکي دې له خپلواکو کلمو سره تاړي وپېژني.
۲. د تاړو (وندونو) په کارولو باندې پوه‌ېدل.
۳. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:
۱. آیا تاسو د تاړو یا وندونو نوم اورېدلی دی؟
۲. آیا تاسې پوهېږئ چې تاړي په خپلواکو کلمو کې ډېر ارزښت لري؟
۳. آیا تاسې پوهېږئ چې تاړي هم لکه نورې کلمې په ویناوو او لیکنو کې ډېر ارزښت لري؟

تاړي (وندونه)

تاړي هغه نا خپلواکې کلمې دي چې د خپلواکو کلمو په سر او پای کې نښلول کېږي. او نورې کلمې ترې جوړېږي.

تاړي دا ډولونه لري مختاړي او وروستاړي:

۱- مختاړي (پیشوندونه)

هغه ناخپلواکې کلمې دي چې د کلمو په سرکې نښلول کېږي لکه دکار له کلمې سره: بېکار، همکار، ناکاره، سرکار، خود کار همدارنګه: مه کوه، نه کول، نازړه، بې زړه، بې فکره، بې لاسه، بې پوهې.

۲- وروستاړي (پسوندونه)

هغه نا خپلواکې کلمې دي چې د کلمو په پای کې ونښلي او نورې کلمې ترې جوړې شي.

لکه: (د کار له کلمې سره وروستاړي) کارګر، همدارنګه پوهنتون، ورین، غمجن، ختېګر، زرګر، ولسوال، مېوندوال، احمدزی، شریفه، طلایي، لوبغالی، ښوونکی، ویاړونه او نور.

نوي لغتونه:

ورین-	پشمي او له وړیو جوړ شوی	لوبغالی-	د لوبو ځای
پروردګار-	پالوونکی، ساتونکی	ویاړونه-	افتخارات

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او په ناخپلواکو کلمو دې رڼا واچوي.
۲. خپلواکو کلمو کې دې تاړي او د هغو ډولونه له بېلګو سره وښيي.
۳. په کلمو کې دې تاړي او دهغو ارزښت وښيي.
۴. متن دې د املا په توګه په زده کوونکو باندې وليکي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په دوه کسيزه توګه ولولي او دهغه مطلب دې په ياد زده کړي.
۲. زده کوونکي دې په دې لاندېنيو جملو کې تاړي په نښه او په کتابچو کې و ليکي.

الف. چا ته بده خبره مه کوئ!

ب. په زوررو باندې قهر او غضب ډېر برلاسی وي.

ج. پښتو زما مورنۍ ژبه ده.

د. افغانستان ډېر تاريخي وياړونه لري.

هـ. بې علمه ژوندون ګران دی.

و. کتاب زما يوازينی ملګری دی.

ارزونه:

۱. زده کوونکو وندونه يا تاړي وپېژندل؟
۲. زده کوونکي د وندونو ډولونه په کلمو کې ښودلی او کارولی شي؟
۳. زده کوونکي متن لوستلی او ليکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په دې لاندېنيو کلمو کې تاړي را وښيي او په خپلو کتابچو کې دې وليکي.

(ورکتون لوبغاړی، لوبغالی، زيارکښ، وطنوال، بې وطنه، بې فکره،افغانستان، هندوستان، ياران)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

نولسم لوست
د افغانستان طبيعي زېرمې

موخې:
۱. زده کوونکي باید د خپل هېواد طبیعي زېرمې وپېژني.
۲. د طبیعي زېرمو په ارزښت او ساتلو باندې وپوهېږي.
۳. متن سم ولولي او سم يې وليکي.

هڅوونکې پوښتنې:
۱. طبیعي زېرمې څه ته وايي؟
۲. تاسو د طبيعي زېرمو په هکله څه اورېدلي دي؟
۳. موږ په خپل هېواد کې طبیعي زېرمې لرواو هغه به څه شی وي؟
۴. زموږ د هېواد غرونه، ځنګلونه او سيندونه څه ارزښت لري او په طبيعي زېرمو کې ګڼل کېږي؟

زموږ ګران وطن افغانستان يو غرنی هېواد دی. زياتره غرونه يې په مرکزي شمالي، ختيځو او نورو برخو کې پراته دي چې په آب و هوا يې ډېره ښه اغېزه کړېده.

غرونه د واورو له امله د يخچالونو پراخې سيمې جوړوي چې په بدخشان کې لوی پامير د يوه طبيعي پارک په توګه يا دولي شو. همدارنګه د هندوکش، سليمان، او د ترکستان د تيربند د غرونو لړۍ د يادولو وړ دي چې لوی، شتمن کانونه او معدنونه لري.

زموږ په هېواد کې ولاړې اوبه يا جهيلونه هم د ښکلو منظرو په شان موجود دي لکه: د غزني ولاړې اوبه او د باميانو بندامير، چې د بهرنيو سيلانيانو پاملرنه يې هم ځانته را اړولې ده.

ځنګلونه هم دطبيعي زيرمو غوره برخه ده، چې د غرونو په لمنو کې يې د ژوو او ځناورو له پاره څرځايونه او داستوګنې سيمې جوړې کړېدي. سرېېره پردې چې د هوا په ښه والي او پاکوالي کې يې مرسته کړې ده، د سيلابونو او وچو بادونو مخنيوی هم کوي.

ځنګلونــه زمــوږ د هېــواد پــه مرکــزي، ختيځــو، او جنــوبي ســيمو لکــه لويــه پکتيا ،ننګرهار کونړونو، بادغيس، بدخشان او هرات کې موجود دي.

د دغـو طبيعـي شـتمنيو سـاتنه او پالنـه د هر افغـان ايمـاني او ملـي دنـده ده ځکـه پوهېږو، چې ونې د وخت په تېرېدو سره د مرضونواو نورو علتونو په سبب لـه منځـه ځي او ولې يې پرې کېږي. که موږ د هغو په ساتنه او ډېربښت کې ټينګه پاملرنـه و نـه کړو، دغه طبيعي شتمني به زموږ نورو نسلونو ته پاتې نه شي.

نوي لغتونه:

ختيځ-	شرق ، د لمر راختلو ځای	ځړځايونه-	دځړيدو ځايونه.
کانونه –	معدنونه	لويديځ-	غرب دلمر لوېدلو ځای
ډېربښت-	ډېروالی	کمښت –	کموالی

ښوونکي ته لارښووني:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د طبيعي زيرمو په هکله دې معلومات وړاندې کړي.
۲. متن دې په زده کوونکو باندې د املا په توګه وليکي.
۳. په افغانستان کې دې د غرونو او سيندونو په موقعيت او ارزښت خبرې وکړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. زد کوونکي دې متن ولولي او د طبيعي زيرمو په ارزښت دې خبرې وکړي.
۲. د خپل هېواد طبيعي شتمنۍ دې په ساده ډول وښيي.
۳. دا لاندې کلمې دې وګوري او د هغو هم معنا کلمې دې ورته پيدا کړي.

الف. زېرمې	دارايي	پيسې	ذخيرې
ب. اغېزه	هوا	تاثير	لاندې
ج. ځړځايونه	صحرا	د ځړېدو ځای	د اوسېدو ځای
د. جهيلونه	يخچالونه	ولاړې اوبه	ښُکلې منظرې
هـ. طبيعي زېرمې	آب وهوا	هستي	طبيعي شتمنې

ارزونه:

۱. زده کوونکي د طبيعي زېرمو په ارزښت وپوهېدل؟
۲. د خپل هېواد طبيعي زېرمې يې و پېژندلې، چې کومو شيانو ته ويل کېږي؟
۳. متن لوستلی او ليکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې متن ولولي او په لنډه توګه دې هغه په ياد زده کړي او په خپلو کتابچو کې دې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شلم لوست

خوشحال خان خټک!

موخې:

۱. د خوشحال خان خټک پېژندنه.
۲. له پخوانیو شاعرانو او ادیبانو سره د زده کوونکو پېژند ګلوي.
۳. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آیا تاسو له پخوانیو شاعرانو څخه د خوشحال خان نوم اورېدلی دی؟
۲. څه فکر کوئ چې خوشحال خان څه ډول شاعر و؟
۳. له خوشحال خان څخه به موږ ته څه شی را پاتې وي؟

خوشحال خان خټک د پښتو ژبې يو نوميالی، ننګيالی او توريالی شاعر دی چې د افغان په ننګ يې توره تر ملا کړې وه لکه چې خپله وايي:

د افغان په ننګ مې وتړله توره
ننګيالی د زماني خوشحال خټک يم.

خوشحال خټک له ۲۵۰ زيات کتابونه لیکلي وو او په خپل زيار يې داسې ښه ور ښنلي وه چې نامتو ليکوالان پرې هم نازېږي لکه الفت صاحب چې ويلي دي:

خوشحال خان خټک ته!

دادب او د شـــعر لـــويه قهرمـانـه — د مُغلو په کور تندر لـه آسمانـه
د وطن د آزادۍ سختـــو جـګړو کې — له هرچا نه زړور مـرد ميدانـــه
ستا د شعـر مصرع لاړېـره تـېره ده — بې ننګي ټوټې ټوټې ستالـه بيانـه
دا د رزم او د بزم پـه مـجلس کې — هلته بازدلته بلبل هزار داستانـه
هم رستم هم فردوسي د يـوداستـان يې — هم شاعـر هم مُفکر هم پهلوانـه
ستا ديوان که پـه ادب کې لوی شهکاردی — تا پـه توره کې هم کړی ډېر لوی کاردی
د افغان پـه ننګ تړلې تـوره تـاوه — درسـره لـويه آرزو لــويه سودا وه

الفت

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

فردوسي. د دري ژبې لوی شاعر
بزم- مجلس او ناسته
رستم- دفردوسي په شهنامه کې ديوه قهرمان نوم و.
مُغل- د يوه قوم نوم و چې د بابر کورنۍ ور پورې منسوبه وه.
رزم- جګړه
مفکر- فکرکوونکی
شهکار- ډېر لوړ کار

بښوونکي ته لارښوونې:
۱. ښوونکی دې ذکر شوی شعر د کتاب له مخې ولولي او پوره دې معنا کړي.
۲. د خوشحال خان په شخصيت او ادبي خدمتونو باندې دې خبرې وکړي.
۳. شعر دې د املا په توګه په زد ه کوونکو باندې وليکي.
۴. شعردې په زده کوونکو باندې په نثر واړ وي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي د ې شعر ولولي او معنا دې کړي.
۲. زده کوونکي دې دا جملې ولولي او په کتابچو کې دې وليکي.

الف. خوشحال خان د خپلې زمانې ملي اتل، ستر اديب،او لوی شاعر و.
ب. له خوشحال خان څخه د پښتو ژبې د نظم او نثر کتابونه را پاتې دي.
ج. خوشحال خان دخپلې خاورې د آزادۍ له پاره د مُغلو له لويې امپراتورۍ سره ډېر جنګونه او جګړې کړېدي.
د. خوشحال خان په خپل وخت کې د خپلو خلکو او قام ستر مخکښ او لارښود و.

ارزونه:
۱. آيا زده کوونکي د خوشحال خان له نوميالیتوب او پوهې څخه خبر شول؟
۲. آيا زده کوونکي و پوهېدل چې خوشحال خان ختک د پښتو ژبې لوی شاعر تېرشوی دی؟
۳. آيا زده کوونکي د شعر له مطلب څخه متن ليکلی او لوستلی شي؟

کورنۍ دنده:
زده کوونکي دې د خوشحال خان ختک په هکله يوه لنډه او په زړه پورې مقاله وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو ویشتم لوست

ستاینوم (صفت)

موخې:

۱. دستاینوم یا صفت پېژندنه.
۲. په خبرو او لیکنو کې د صفتونو سم کارول.
۳. د متن سم لوستل او سم لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آیا تاسو له صفت سره آشنا یاستئ او هغه پېژنئ؟
۲. صفت څه ته وايي او ولې هغه باید وپېژنو؟
۳. زموږ په خبرو او لیکنو کې صفت هم شامل دی؟

صفت هغه کلمه ده چې د نوم حالت او څرنګوالی وښيي. صفتونه تل له خپل موصوف سره یو ځای راځي. لکه : توري ځپلۍ، شین آسمان، پوه هلک او نور.

دصفت مهم ډولونه:

۱. **اصلي صفتونه:** هغه دي چې دنوم ذاتي ښه والی او بدوالی وښيي لکه: توره تخته، ښه سړی، هوښیاره نجلۍ، جګه ونه، ناپوه سړی، سپین کاغذ.
۲. **نسبتي صفتونه:** هغه کلمې چې نسبت یې بل نوم، شي یا حالت ته وشي لکه: کابلی، میوندوال، سلیمان خېل، قیمتي، طلایي، اونور.
۳. **مجرد صفتونه:** هغه دی چې یوازې یو مجرد وصفي مفهوم وي یعني خارجي وجود و نه لري. لکه: لېوتتوب، لوړتیا هوښیارتیا، پښتونولي.
۴. **اشاري صفتونه:** هغه صفتونه چې د هغو په واسطه موصوف ته اشاره وشي لکه: دغه نجلۍ درس وايي. هغه ونه سوړسیوری لري، دا د ابن سینا ښوونځی دی، هغه ښځه ډوډۍ پخوي.

نوي لغتونه:

صفت – ستایل
ستاینوم- صفت یا د نوم ستایونکی
یاد ونه- موصوف هغې کلمې ته وايي چې صفت د هغه له پاره راغلی وي لکه: توري ځپلۍ چې تور یې صفت او ځپلۍ یې موصوف دی، په اشاري صفت کې دغه نږدې اشاره – هغه لرې اشاره او هوغه ډېره لرې اشاره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او دهغه په هکله دې په جلا جلا توګه څرګندونې وکړي.
۲. متن دې په زده کوونکو باندې د املا په توګه ولیکي.
۳. له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې د خپل ځان د غړو نومونه د صفت او موصوف په شکل را وړي، او په زده کوونکو دې په کتابچو کې ولیکي.

لکه: تورې شپلې ـ سپین غاښونه ـ ښکلي لاسونه ـ جګه ونه او لوی زړه..........

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په دوه کسیزه توګه ولولي او یو بل ته دې څرګندونې وکړي.
۲. د خپل ټولګي او چاپیریال د ځینو شیانو نومونه دې د صفت او موصوف په توګه راوړي او بیا دې په کتابچو کې ولیکي.

لکه: سپین دیوال، لوی صنف، ښکلي ګلان، پوه زده کوونکي، تور قلم، لایق ښوونکی، داهلک، او هغه ونه ....

۳. په دې لاندې متلونو کې دې صفت او موصوف په نښه او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

الف. ترنادان دوست څخه هوښیار دښمن ښه دی.
ب. له بې پته ژوند څخه مرګ غوره دی.
ج. کوږ بار تر منزله نه رسېږي.

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي دصفت او موصوف په معنا او مفهوم وپوهېدل؟
۲. د صفت ډولونه یې هم وپېژندل؟
۳. په خبرو او لیکنو کې له دې وروسته صفتونه کارولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د متن مطلب په خپلو کتابچوکې ولیکي او په یاد دې زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ویشتم لوست

قیمتي ډبرې

موخې:

۱. د قیمتي ډبرو په خصوصیاتو او ارزښتونو باندې پوهېدل.
۲. زده کوونکي د خپل هېواد قیمتي ډبرې وپېژني.
۳. متن سم ولولي او سم یې ولیکي.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو داسې رنګه ډبرې لیدلې چې له عادي ډبرو څخه توپیر ولري؟
۲. تاسو پوهېږئ چې ګټورې، رنګه او ښُکلې ډبرې په کوم نامه یادېږي؟
۳. زموږ په هېواد کې رنګه او ښُکلې ډبرې شته، هغه څه ارزښت لري؟

زموږ چاپېریال له طبیعي موادو څخه ډک دی. ځینې ډبرې یې له هغو موادو څخه دي چې په غرونو او درو کې په بېلابېلو ډولونو سره پیدا کېږي. د دغو ډبرو طبیعي رنګونه ډېر ښکلي او په زړه پورې دي چې د منرالونو په نامه یادېږي.

منرالونه هغه ډبرې دي، چې په طبیعي توګه ښکلې او مختلف شکلونه لري. ځینې ځلا لرونکي، ځینې یې نیمه ځلا لرونکي او ځینې نورې یې بې ځلا دي.

ځلا لرونکي منرالونه په طبیعي توګه ښُکلي، ارزښتمن او په زړه پورې رنګونه او شکلونه لري. چې له دغو ډبرو څخه د غمیو په توګه په ګاڼو او زېورونو کې کار اخیستل کېږي لکه: یاقوت، زمرد، لاجورد، عقیق، الماس او نور.

یاقوت ځلا لرونکې ډبره ده چې ډېر صفا سور رنګ لري. زمرد په ښکلي شنه رنګ پیدا کېږي.

عقیق هم تور، سپین، ژېړ او نور رنګونه لري. الماس تر ټولو ډبرو د لوړې بیې او ځلا لرونکې دی. چې سپین روښان رنګ لري او ډېر لږ پیدا کېږي.

په دې ترتیب تر **۳۵** ډوله زیاتې مختلفې قیمتي ډبرې زموږ د ګران هېواد په طبیعت کې موجودې دي. چې د بدخشان، پروان، کندهار، نورستان، کابل، میدان، او د نورو مرکزي سیمو له غرونو څخه لاس ته راځي.

نوي لغتونه:

ډبره- تیږه ګاڼې – زیورات

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د قیمتي ډبرو په هکله دې زده کوونکو ته معلومات ورکړي.
۲. د قیمتي ډبرو په رنګونو دې خبرې وکړي.
۳. زموږ په هېواد کې دې د هغو سیمو نومونه په زده کوونکو باندې تکرار کړي چې قیمتي ډبرې لري.
۴. متن دې د املا په توګه په زده کوونکو باندې په کتابچو کې ولیکي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. زده کوونکي دې د لاندې کلمو په مرسته نیمګړې جملې بشپړې او بیا دې په کتابچو کې ولیکي.

الف. هغه قیمتي ډبره چې ډېره کمه او ډېره کلکه ده، ....نومېږي.
ب. هغه ډبرې چې په طبیعي توګه ښکلې او مختلف شکلونه لري، .... نومېږي.
ج. یاقوت صفا او ځلا لرونکې ډبره ده چې، ....رنګ لري.
د. په طبیعت کې .... قیمتي ډبرې یا منرالونه موجود دي.
(۳۵ ډوله _ سور _ الماس _ منرالونه)

۳. زده کوونکي دې په لوستل شوي متن کې څو صفتونه پیدا کړي او په کتابچو کې دې ولیکي.

ارزونه:

۱. زده کوونکي و پوهېدل چې زموږ ګران هېواد هم ښکلې او با ارزښته قیمتي ډبرې لري؟
۲. زده کوونکو قیمتي ډبرې او د هغو ډولونه و پېژندل؟
۳. د لوستل شوي متن کلمې لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې متن په خپلو کتابچو کې ولیکي او د هغه مطلب دې په یاد زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروېشتم لوست

کمپیوټر

موخې:

۱. زده کوونکي باید کمپیوټر وپېژني.
۲. د نړۍ له نوو اختراعاتو او اکتشافاتو څخه خبر شي.
۳. د متن لوستل او لیکل وکړای شي.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو د کمپیوټر نوم اورېدلی او دهغه په هکله څه ویلی شئ؟
۲. تاسو څه فکر کوئ چې کمپیوټر به کوم کارونه سرته رسولی شي؟

کمپیوټر هغه نوی ماشین دی چې د انسانانو بې شمېره ټولنیزې ستونزې حل کړې او لا د بشر په خدمت کې دی. دا ماشین د لومړي ځل له پاره په ۱۹۴۲ م کال د امریکایي (الاتا سوټ برې) په وسیله اختراع شو او له هغه وخت څخه یې تر اوسه ډېره پراختیا موندلې ده.

کمپیوټر له څلورو اساسي برخو څخه جوړ شوی دی.

لومړۍ برخه یې سکرین یا مانیتور نومېږي. دا هغه پرده یا صفحه ده چې د کمپیوټر پروګرامونه او خپروني په کې لیدل کېږي.

دوهمه برخه: (پي، سي، یو) ده، چې د کمپیوټر اساسي او مهمه برخه ګڼل کېږي او همدې برخې ته د کمپیوټر حافظه وایي.

دریمه برخه: یې د کیبورډ برخه ده، چې د کمندونو توري او نورې لارښوونکې کلې په دې برخې پورې اړه لري.

څلورمه برخه: د (موس (mouse یا موږک په نامه یادېږي، چې کمندونه د هغه په وسیله کارول کېږي.

کمپیوټر ټول معلومات په خپله حافظه کې ساتي که څوک هر وخت و غواړي له هغه څخه کار اخیستلی شي او هم کولی شي چې هغو معلوماتو ته بدلون ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

مډرن- ډېر نوی او پر مختللی   ستونزې – کړاوونه او مشکلات   بدلون- تغیر

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې د کمپیوټر متن ولولي او د هغه په هکله دې زده کوونکو ته څرګندونې وکړي.
۲. د کمپیوټر متن دې په زده کوونکو باندې د املا په توګه ولیکي.
۳. د کمپیوټر د دغو برخو په هکله دې څرګندونې وکړي.

الف. د کیبورډ برخه یعني..................................
ج. مانیتور هغه پرده ده چې ....
د. د موس برخه هغه ده چې ....

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او په هغه دې خبرې وکړي.
۲. زده کوونکي دې له یو بل څخه دا برخې وپوښتي:

الف. موس د کمپیوټر کومه برخه ده؟
ب. مانیتور څه ته وايي؟
ج. سي، پي، یو د کمپیوټر د کومې برخې نوم دی؟
د. کیبورډ په کمپیوټر کې څه شی دی؟

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکو کمپیوټر و پیژاند ؟
۲. زده کونکي د کمپیوټر له بېلا بېلو برخو سره آشنا شول؟
۳. د کمپیوټر په کارونو او له هغو څخه په ګټه اخیستلو و پوهېدل؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د کمپیوټر د بېلابېلو برخو نومونه واخلي، هغه دې په یاد زده کړي او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور ويشتم لوست

ضميرونه

موخې:

۱. د ضميرونو يا نومځرو پېژندل.
۲. په جملو کې د ضميرونو سم کارول.
۳. د متن سم لوستل او سم ليکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو کله دضمير کلمه اورېدلې ده؟
۲. ولې بايد ضميرونه وپېژنو؟

ضميرونه هغه کلمې دي چې د نوم پرځای د تکرار د لرې کولو لـه پاره راځي. لکه: زه، موږ، ته، تاسې، دی، دا، دوی، هغه، دغه، هغوی.

د ضميرونو مهم ډولونه دادي:

۱- شخصي ضميرونه:

هغه دي چې ديوه شخص يا وګړي له پاره راشي لکه:

د متکلم له پاره:	زه	ما -	موږ
د مخاطب له پاره:	ته	تا -	تاسې
دغائب له پاره:	دی	دا -	دوی

مثالونه: زه راغلم ته نه وې! _ دوی راغلل _ ما کتاب واخيست.

۲- اشاري ضميرونه:

هغه دي چې شخص يا شي ته د اشارې له پاره راشي لکه: دغه وايي، هغه راغی، دا زما ملګری دی. اشاري ضميرونه عموماً د نږدې لـه پاره (دغـه) _ د لـرې لـه پاره (هغه) او ډېر لرې له پاره (هاغه) د اواز په تغير راځي.

۳- ملکي يا اضافي ضميرونه:

هغه ضميرونه چې ملکيت وښيي لکه: زموږ وطن د نوميـاليو کـور دی. ستا کړنه مې خوښه شوه. زما قلم ښه دی. د دوی کتابونه وساته! قلم مې راکړه! غږ دې نه اوريدل کېږي. بکس يې واخيست.

د متکلم له پاره: (مې)
د مخاطب له پاره: (دې)
د غائب له پاره: د (يې) ضميرونه راوړل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

وګړي- خلک،   مخاطب ـ اوریدونکی،   متکلم ـ ویونکی،

غائب ـ چې حاضر نه وي (درېم سړی)

ښوونکي ته لارښوونې:

١. ښوونکی دې متن ولولي او د هغه په مطلب دې خبرې وکړي.
٢. ضمیرونه او د هغو ډولونه دې په مثالونو کې له توپیر سره بیان کړي.
٣. متن دې په زده کوونکو باندې تکرار او په یاد زده کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. زده کوونکي دې په دې لاندې جملو کې د ضمیر ډولونه را وښيي.

الف. دا زما استاد دی.
ب. دوی ټول ټولګي ته را غلل.
ج. ورور مې له بهر څخه را ورسېد.
د. موږ د جمعې په ورځ میلې ته ځو.
هـ. زه سبا ته د امتحان له پاره چمتو یم.

٢. زده کوونکي دې لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړي او بیا دې په کتابچو کې ولیکي.

الف. ضمیرونه تعریف او په مثالونو کې یې څرګند کړئ!
ب. شخصي ضمیر کوم ډول ضمیر ته ویل کیږي؟ په ټولګي کې یې مثالونه ور کړئ!
ج. اشاري ضمیرونه څه ته وايي؟ آیا په ټولګي یا ښوونځي کې یې مثالونه ویلی شئ؟
د. ملکي یا اضافي ضمیرونه وښیئ، د کورنۍ په غړو کې یې مثالونه ور کړئ!

لکه: زما پلار ډېر کار کوي، زما ورونه زده کوونکي دي، مور مې ډاکټره ده.

ارزونه:

١. آیا زده کوونکو ضمیرونه وپېژندل؟
٢. زده کوونکي د ضمیرونو په ډولونو هم و پوهېدل؟
٣. زده کوونکو په جملو کې ضمیرونه پېژندلي او هغه لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه مطلب دې په ساده ډول په یاد زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه ويشتم لوست

لنډۍ

موخې:

۱. زده کوونکي بايد لنډۍ وپېژني.
۲. د لنډيو توپير له نورو اشعارو سره کولی شي.
۳. لنډۍ لوستلی او ليکلی شي.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آيا تاسو د لنډيو په برخه کې څه اورېدلي دي؟
۲. تاسو ويلی شئ چې لنډۍ به څه ډول اشعار وي؟
۳. تاسو پوهېږئ چې لنډۍ يوازې په کومه ژبه کې موجودې دي؟

لنډۍ هغه ولسي، ملي اشعار دي چې شاعران يې معلوم نه دي. د هر حساس پښتانه او پښتنې د زړه غږ او د احساساتو هنداره بلل کېږي. دا ملي اشعار يوازې د پښتو ژبې او پښتون ولس د ادبي ميراث ستره پانګه ده چې په نورو ژبو کې يې سارى نه ليدل کېږي. لنډۍ ډېر ډولونه لري. لکه: د هېواد پالني لنډۍ، ټولنيزې لنډۍ، جنګي لنډۍ، عشقي لنډۍ او نورې.

له نورو اشعارو څخه د لنډيو توپير دادی چې ويونکي يې معلوم نه دي. تر ويلو وروسته د خلکو مال ګرځي او ولسونه يې نسل په نسل يو بل ته لېږدوي.

دا اشعار خومره چې ساده او سپېڅلي دي، هغومره د نورو ژبو له اغېزو څخه هم پاک ساتل شوي. لنډۍ ځانته سيلابي سيستم لري، چې لومړۍ برخه يې لنډه (۹) څپې او دوهمه برخه يې اوږده (۱۳) څپې (سيلابه) ده.

د دغو اشعارو بله ځانګړتيا دا ده چې زياتره د ښځو له خوا نارينه ووته ويلې شوي، نو ځکه اغېزمني او د نازکو احساساتو لرونکې دي. او هم د ژوند په بېلا بېلو حالاتو لکه د غم او ښادۍ، د تورې او مېړانې په وخت کې ويل شوي همدا دليل دی چې عشقي، حماسي، اخلاقي، ټولنيزې او نورې ډول ډول لنډۍ موجودې دي. چې هره برخه يې ځانته خوند او اغېزه لري.

لکه په لاندې لنډيو کې:

په وطن نيمه ډوډۍ ښه ده
نه په پردي وطن کې غوښې پلوونه

که تور اوربل مې مېراتيږي
په وطن جنګ دی جانان نه منع کومه

حماسي لنډۍ: هغه لنډۍ دي چې د تورې، مېړانې، جنګ او جګړو په هکله ويل شوي وي.

نوي لغتونه:

هنداره ـ آیینه، خپې ـ سیلاب، هیجا، ځانګړتیاوې- خصوصیات

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او دهغه په باب دې پوره څرګندونې وکړي.
۲. دلنډیو په جوړښت او هیجاوو باندې دې خبرې وکړي.
۳. متن دې په زده کوونکو باندې د املا په توګه ولیکي.
۴. په دې لاندې لنډیو کې دې د هغو ډولونه و ښيي.

که په میوند کې شهید نه شوې / خدا یږو لالیه بې ننګۍ ته دې ساتینه
خاونده سل ځله ژوند را کړې / چې د وطن په مینه سل ځله ځار شمه
که باران اوري و دې اوري / واورې دې نه اوري چې لارې بندوینه
که د زلمو نه پوره نه شوه / ګرانه وطنه! جنکۍ به دې ساتینه
وطن مې تن، تن مې وطن دی / د تن په بیه یې ساتم ترخو چې یمه

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او دهغه په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. زده کوونکي دې د لنډیو مهمې ځانګړتیاوې ولیکي.
۳. زده کوونکي دې لنډۍ ولولي او له یاده دې ووایي او بیادې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

ارزونه:

۱. زده کوونکي د لنډیو په معنا او مفهوم و پوهېدل؟
۲. لنډۍ له نورو اشعارو څخه توپیرولی شي؟
۳. لنډۍ ویلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لنډیو په هکله یو څو کرښې ولیکي.
او لیکل شوې لنډۍ دې له یاده ووایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د آیوډین روغتیایي ارزښت

موخې:

۱. زده کوونکي په دې وپوهیږي چې آیوډین څه ته وایي؟
۲. د آیوډین منبع دې وپېژني او د انسان په جسمي وده کې دې د هغه په ارزښت وپوهېږي؟
۳. متن سم ولولي او ویې لیکي.

هڅوونکي پوښتنې:

۱. تاسو دآیوډین کلمه اورېدلې په دې برخه کې معلومات لرئ؟
۲. ستاسو په فکر آیوډین زموږ په سلامتیۍ کې کوم ارزښت لري؟
۳. تاسې پوهېږئ چې د آیوډین د کمښت څخه په وجود کې څینې ناروغۍ منځ ته راځي؟

کاني ((معدني)) مواد

منرالونه د انسان د بدن له پاره ډېر ګټور او اړین دي، چې آیوډین هم یو له دغو څخه دی. ډېر خلک یې د غذایي موادو او اوبو له لارې تر لاسه کوي. په هغو سیمو کې چې له سمندر څخه لرې وي او دماهي غوښې هلته (د آیوډین یوه ښه منبع ده) په آسانۍ سره نه پیدا کېږي. خلک یې د آیوډین په کمښت اخته وي.

څرنګه چې آیوډین د انسان په جسمي وده او د دماغ د حجرو په جوړولو کې ډېره اغېزه لري، نو که د ماشوم په بدن کې آیوډین لږ وي. ماشوم له د ماغي کمزورتیا سره مخامخ کېږي. د ذکاوت اندازه یې د نورو عادي کوچنیانو پرتله په ټیټه درجه کې راځي او د وجود وده یې په ټولو برخو کې ډېره سسته او ضعیفه وي. په لویانو کې د آیوډین د لږوالي له کبله د غاړې مخکنۍ برخه (غُده) چې تایراید نومېږي لوېږي. اوپه جاغور بدلېږي.

دهغو خلکو په بدن کې چې آیوډین کم وي باید په خوړو کې آیوډین لرونکي مالګه استعمال کړي.

د کبانو غوښې او نور هغه خواړه دي وخوري چې د آیودین لرونکي وي همدا راز د آیوډین لرونکو درملو خوړل هم په بدن کې د آیوډین کمښت له منځه وړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

کمښت- کموالی ‌‌‌ وده- لوېدل، نمو ‌ پرتله- مقايسه ‌ اغېزه- تاثير ‌ درمل- دوا

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن د کتاب له مخې ولولي او دهغه په هکله دې معلومات وړاندې کړي.

۲. ښوونکی دې د لاندې برخو په هکله ځرګندونه وکړي.

الف. آيوډين څه ته وايي او په څه شي کې پيدا کېږي؟

ب. د آيوډين کمښت په وجود کې څه ډول رنځونه پيدا کوي؟

ج. د آيوډين له کمښت څخه پيدا شوې ناروغي، په څه شی جوړېږي؟

۳. ښوونکی دې متن د املا په توګه په زده کوونکو باندې وليکي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او په هغه دې وغږېږي.

۲. زده کوونکي دې دا لاندې جملې د متن په لوستلو سره بشپړې کړي.

الف. د کبانو غوښه د .... يوه ښه منبع ده.

ب. د ماشوم په بدن کې د آيوډين کمښت، دی د .... سره مخامخ کوي!

ج. آيوډين لرونکې مالګې او............ په بدن کې د آيوډين کمښت له منځه وړي.

د. په لويانو کې د آيوډين په کموالی د.......................... غده لويېږي او په جاغور بدلېږي.

هـ. هغه سيمې چې له سمندرونو څخه لرې وي د آيوډين په .... سره اخته کېږي.

دماغي کمزورتيا	- تايرايد-	آيوډين –	کمښت ـ درملونه

ارزونه:

۱. زده کوونکي په دې و پوهېدل چې آيوډين څه شی او څه ارزښت لري؟

۲. آيوډين لرونکې خواړه يې وپېژندل؟

۳. په دې هم پوه شول چې د آيوډين کمښت ډېرې ناروغۍ منځ ته راوړي؟

۴. متن لوستلی او په خپلو کتابچو کې يې ليکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د آيوډين لوست خپلو ورو خويندو او ورونو ته ولولي.

زده کوونکي دې د لوست مطلب په لنډ ډول په خپلو کتابچو کې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه ویشتم لوست

شمېر نوم (عدد)

موخې:
۱. زده کوونکي دې عددونه وپېژني!
۲. په عبارتونو او جملو کې د شمېر نومونو پېژندل.
۳. د متن لوستل او ليکل.

هڅوونکې پوښتنې:
۱. تاسو کله د عدد کلمه اورېدلې ده عدد (شمېر نوم) څه ته وايي؟
۲. په جملو کې راغلي عددونه پېژندلی شئ؟
۳. تاسو په عددونو سره کوم شی شمېرلی شئ؟

عـــدد: هغه خپلواکه معنا واله کلمه ده چې د (نومونو) شيانو، او اشخاصو شمېر رابښيي.

همدارنګه دهغوی درجه او رتبه هم څرګندولی شي. کوم شی چې د عدد په وسيله شمېرل کېږي معدود بلل کېږي.

د مثال په ډول: دوه ستورګي، درې کتابونه، شل زده کوونکي، څلور هېوادونه.

په دغو مثالونو کې (دوه، درې، شل، څلور) عددونه بلل کېږي.
(ستورګي، کتابونه، زده کوونکي او هېوادونه) معدود بلل کېږي.

د عدد ډولونه:

۱ - اصلي عددونه: چې يوازې شمېر او کميت ښيي لکه: دوه ، درې، شل او نور.

۲ - وصفي يا رتبي عددونه: چې د معدود درجه او رتبه څرګنده کړي.
لکه: لسم لمبر، درېم کس، شلم پوړ، درېمه درجه او نور.....

۳ - کسري عددونه: هغه دي چې د معدود کسر او ماتوالی ښيي لکه: يونيم، دوه نيم، څلورمه برخه، پنځمه برخه او شلمه برخه.

يو په سلو کې   شل په سلو کې   لس په سلو کې   او نور....

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

شمېر –	ګڼه	کمیت -	څومره والی
معدود –	شمېر ل شوی شی	وصفي-	ستایل شوی

ښوونکي ته لارښووني:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او دهغه پوره څرګندونه دې وکړي.
۲. اعداد او معدود دې د ټولګي په شیانو کې وښيي لکه: دوه قلمونه، لس هلکان.
۳. متن دې د املا په توګه په زده کوونکو ولیکي.
۴. د انسان دبدن په غړو کې دې د عدد او معدود مثالونه ووايي لکه: دوه سترګې، یوسر، دوه پښې، پنځه ګوتې، دوه لاسونه، سل ویښته ...

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د عدد او معدود له پاره دې ډول ډول مثالونه وښيي.
۲. زده کوونکي دې په لاندې جملو کې عدد او معدود وښيي.

الف. خوشحال خان یو نامتو شاعر دی چې ۲۵۰ ټوکه کتابونه یې لیکلي دي.
ب. دځمکې درې برخې اوبه او یوه برخه یې وچه ده.
ج. هوښیاره مرغۍ په دوولومو کې ننبلي.
د. زموږ دځمکو له پیدا وارو څخه څلورمه برخه بزګرانو واخیسته.
هـ. د دولسم ټولګي درسونه په زړه پورې دي.

ارزونه:

۱. زده کوونکو عدد او معدود وپېژندل؟
۲. په متن او جملو کې عدد او معدود پېژندلی شي؟
۳. د درس متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې پنځه داسې جملې ولیکي چې عدد او معدود په کې راشي او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي! لکه: زه هر سهار دوه پیالې چای څښم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته ويشتم لوست

مېرمن زينبه

موخې:
١. د پښتنو د مشهورې شاعرې مېرمن زينبې پېژند ګلوي.
٢. په متن کې د کلمو ، جملو ليکل او لوستل.

هڅوونکې پوښتنې:
١. تاسو له پښتنو مېرمنو څخه کومه يوه پېژنئ؟
٢. تاسو د مېرمن زينبې نوم اورېدلی دی؟
٣. د مېرمن زينبې د پوهې او دهغې د شعرونو په هکله څه فکر کولی شئ؟

زمونږ هېواد افغانستان ډېرې نوميالۍ مېرمنې لري، چې دهغو په پوهې، مېړانې او کارنامو تل وياړو. له دغو نامتو مېرمنو څخه يوه هم د ستر ملي مشر ميرويس نيکه لور مېرمن زينبه ده. چې د ١١۴٢ هـ. ق کلونو په شاوخوا کې يې ژوند کاوه.
مېرمن زينبې د خپل وخت ديني، ادبي کتابونه او همدا رنګه د شاعرانو ديوانونه ولوستل. مېرمن زينبه يوه فاضله مېرمن او له پياوړوښځينه شاعرانو څخه شمېرل کېدله چې ډېر ګټور اشعار ور څخه پاتې دي. دې دخپل ژوند په موده کې ډېرو نجونو او ښځو ته ديني زده کړه ورکړې او ليک لوست يې ور زده کړی و.
دا هوښياره مېرمن د ژوند په چارو ډېره ښه پوهېده تردې چې ورور يې شاه حسين هوتک دسلطنت په چارو کې له دې څخه مشورې اخيستلې.
د دې د شعر يوه نمونه چې دخپل ورور شاه محمود هوتکي په وير کې يې ويلې او په پټه خزانه کې ذکر شوې دا ده:

رېغ شـو چې ورور تـېر له دنـيا ســونا
کـنـدهــار واړه پـه ژړا سـونــا

زړه مې پـه ويـر کې مـبتلا سـونا
چې شـاه محمود لـه مـا جدا سـونا

دا روڼ جـهـان را تـه تـور تم دی نـا
زړه د بـېلـتـون پـه تـېغ کـرم دی نـا

هـوتـک غـمجن پـه دې مـاتـم دی نـا
د پـاچا هۍ تـاج مـو بـرهم دی نـــا

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

پیاوړی-	غښتلی	ببېلتون-	جدايي
کړم-	زخمي	کارنامې-	ملي برياوې
وير-	غم، ماتم	تورتم-	توره تياره

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن او شعر د کتاب له مخې ولولي او په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. متن دې په زده کوونکو باندې د املا په توګه وليکي.
۳. د مېرمن زينبې په شخصيت او ادبي کارونو باندې دې وغږېږي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په دوه کسيزه توګه ولولي او دهغه په مطلب دې مشوره وکړي.

۲. زده کوونکي دې متن او شعر تکرار اوپه ياد دې زده کړي.

۳. زده کوونکي دې دا جملې بشپړې او بيا دې په خپلو کتابچو کې وليکي.

الف. مېرمن زينبې د خپل ژوند په موده کې ډېرو ښځو او نجونوته ....

ب. مېرمن زينبې خپل ورور شاه حسين هوتک ته ....

ج. مېرمن زينبې يوه وېرنه د ....

د. مېرمن زينبه د ستر ملي مشر................

ارزونه:

۱. زده کوونکو مېرمن زينبه وپېژندله؟
۲. و پوهېدل چې مېرمن زينبه يوه پوهه او هوښياره ښځه وه؟
۳. د مېرمن زينبې شعر لوستلی او ليکلی شي؟

کورنی دنده:

زده کوونکي دې د مېرمن زينبې د پېژندګلوی په برخه کې په لنډ ډول د درس مطلب ووايي او بيا دې په خپلوکتابچو کې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه ویشتم لوست

د پنسل اختراع

موخې:

۱. د لومړي ځل له پاره د پنسل د جوړېدو په هکله معلومات ورکول.
۲. دمتن لوستل او لیکل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آیا تاسو پوهېږئ چې دپنسل قلم به څه ډول جوړ شوی وي؟
۲. تاسو فکر کولئ شئ چې دپنسل قلم به لومړی څه ډول و؟

دا څرګنده ده چې دپنسل قلم ټول زده کوونکي پېژني، خو په دې هکله به معلومات لاس ته راوړو چې د پنسل قلم د لومړي ځل له پاره څنګه جوړ شوی دی؟
په پخوا زمانو کې د سکرو په شان یوشی په انګلستان کې کشف شو، چې ګرافیت نومېده.او خلکو د رسم په کښلو کې ترې کار اخیسته، خو ستونزه دا وه، چې دې ګرافیت یا سکرو به لاسونه تورول. نو و پتیل شوه، چې دا ستونزه حل او کار اسان کړي.
همدا و چې ګرافیت یې د دوو لرګیو په منځ کې د تار په واسطه وتاړه. دا کار هم ستونزمن و څکه چې دا لرګي باید څو ځلي خلاص او تړل شوي وای.
د کلونو په تېرېدو سره خلکو ته نوې نوې مفکورې پیدا شوې. په پایله کې یې دا پرېکړه وکړه:
لرګي چې په طبیعت کې ډېر او ارزانه پیدا کېږي. ګرافیت دې په دې توګه د لرګیو په منځ کې کېښودل شي، چې په آسانۍ سره د پنسل سر تېره او د لیکلو کار ترې واخیستل شي.
په همدې ډول د پنسل قلم چې تاسې کار ترې اخلئ ورو ورو په اوسنۍ بڼه او شکل منځ ته راغی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

ګرافیت- دسکرو په شان مواد   څوځلي- څوواره

ستونزه- کړاو   بڼه- شکل

ښوونکي ته لارښووني:

۱. ښوونکی دې متن د کتاب له مخې ولولي او د هغه په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. متن دې د املا په توګه په زده کوونکو باندې ولیکي.
۳. د پنسل دجوړېدو او منځ ته راتلو په پړاوونو دې وغږېږي.
۴. لاندې کلمې دې په تخته ولیکي او زده کوونکي دې هغو ته جملې جوړې او په کتابچو کې دې ولیکي! (ستونزمن ـ ګرافیت ـ تېره)

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. زده کوونکي دې په چوکاټ کې اړوندې کلمې په نښه او دیوې کرښې په مرسته دې وښیي.

نومونه	تېره، ستونزمن
صفتونه	تاسې، دغه
عدد او معدود	ګرافیت، انګلستان
ضمیرونه	لومړی ، دوه لرګي

ارزونه:

۱. زده کوونکي په دې و پوهېدل، چې پنسل لومړی ځل په څه ډول منځ ته راغی؟
۲. پوه شول، چې پنسل له څه شی څخه جوړېږي؟
۳. متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د پنسل دجوړېدواو منځ ته راتلو مطلب په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیرشم لوست

قیدونه

موخې:

١. د قیدونو پېژندنه.

٢. د قیدونو په کارولو باندې پوهېدل.

٣. په متن کې د قیدونو پېژندل، لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

١. آیا تاسو د قید د کلمې په هکله څه اورېدلي دي؟

٢. تاسو دقید کلمې پېژنئ او په هغو باندې پوهېږئ، چې دقید کلمې له څه شي سره راځي؟

قید: هغه کلمه ده، چې دفعل دپېښېدو ځای، وخت او یا دهغه څرنګوالی ونښيي. لکه: زه اوس راغلم.ته په جرئت ووایه! هلکان په منډه راغلل. ښوونکی درس ژر ژر ولوست.

دقید ډولونه:

١. دزمان قید: هغه کلمه ده، چې دیو فعل دپېښېدلو وخت او زمان ونښيي.
لکه: ما مې مور پرون ولیده، سپوږمۍ اوس راغله، زه پروسږکال بریالی شوم.

٢. د مکان قید: هغه کلمې، چې دیوه فعل د پېښېدلو ځای ونښيي. لکه: احمد دلته دی، زه په ټولګي کې یم، احمد پاس وخوت، نجلۍ دلته وه، چوغکه پورته والوتله!

٣. د حالت قیدونه: هغه کلمې دي، چې دیوه فعل د پېښېدلو حالت ونښيي. لکه: احمد په خندا راغی. سپوږمۍ له ژړا شنه شوه. تاکتاب ښه ولوست. زه په منډه راغلم. باران ورو ورو ورېږي.

نوي لغتونه:

پېښېدل-　　واقع کېدل

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د قيد ډولونه دې په مثالونو کې څرګند کړي.
۲. قيدونه دې په لاندې جملو کې په نښه او په زده کوونکو دې وليکي.

الف. زمونږ نيکونو خپله خاوره د خپلو متو په زور ساتلې ده.
ب. هر سړی له خپلې کورنۍ سره په خوشحالۍ ژوند کوي.
ج. په ښې هوا کې ماشومان ژر ژر وده کوي.
د. ښوونځي ته په منډه ولاړشه! چې ډېر ناوخته دی.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د قيدونو په برخه کې دې معلومات وړاندې کړي.
۲. زده کوونکي دې د متن په زده کولو سره دا جملې بشپړې او په خپلو کتابچو کې دې وليکي.

الف. قيد هغه کلمه ده، چې ....
ب. د زمان قيد هغه دی، چې ....
د. د حالت قيد هغه قيدونه دي، چې............

ارزونه:

۱. آيا زده کوونکي د قيد په معنا او مفهوم و پوهېدل؟
۲. زده کوونکي قيدونه په کلمو او جملو کې پېژندلی شي؟
۳. زده کوونکي قيدونه په ويلو او ليکلو کې کارولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د څو ډولو قيدونو له پاره پنځه پنځه مثالونه په خپلو کتابچو کې وليکي او د قيد ډولونه دې په کې وښيي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو د پرشم لوست

زلزله

موخې:

١. د زلزلې د پېښېدو په هکله پوهېدل.
٢. د زلزلې دسختوالي د اندازه کولو د آلې سره بلدتیا او دهغې پېژندنه.
٣. د متن سم لوستل او سم لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

١. تاسو خامخا کوم وخت د زلزلې په ټکانونو پوهېدلي یاست او دزلزلې له کلمې سره آشنا یاستئ؟
٢. تاسو پوهېږئ، چې ولې زلزله پېښېږي؟
٣. د زلزلې د پېښېدو په وخت کې ولې ډارېږو؟

کله کله به تاسې هم د ځمکې په ښورېدو پوه شوی یاست. یا به مو د ځمکې د ټکانونو په نتیجه کې ډېرې خرابۍ لیدلې وي. د ځمکې د غو ښورېدو او ټکانونو ته زلزله وايي.

زلزله د خدای (جل جلاله) لوی آفت دی او دځمکې په سر له ډېرو ناوړو پېښو څخه ګڼل کېږي، چې د زرګونو انسانانو او نورو ژوندیو موجوداتو د مرګ سبب ګرځي. ښارونه، کلي، باغونه او هر څه ویجاړوي. راځئ په دې ځان پوه کړو چې زلزله څنګه منځ ته راځي؟ ځمکې پېژندونکي پوهان او څېړونکي تر ډېرو علمي څېړنو وروسته دې نتیجې ته رسېدلي دي، د خدای (جل جلاله) په امر زلزله د ځمکې د لاندېنۍ برخې د ډېرو د حرکت او ښویېدو څخه منځ ته راځي. کله هم دا ډبرې له یوې بلې سره ټکرې خوري. یا هم له یوه فشار سره پورته خواوو ته زور کوي. هغه ځای چې دا پېښې په کې منځ ته راځي د زلزلې مرکز بلل کېږي. د زلزلې د ټکانونو زور او شدت په مرکز کې تر نورو ټولو ځایونو زیات وي.

ځمکه پېژندونکي او دجغرافیې پوهان د زلزلې زور او سختوالی د زلزله سنج په واسطه چې (رېکتر) نومېږي، اندازه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

آفت- مصیبت　　وېجاړ- وران　　پېښه- واقعه

ریکټر- هغه آله چې د زلزلې د زور او شدت اندازه پرې معلومېږي.

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. د زلزلې په عواملودې معلومات ورکړي.
۳. متن دې د املاء په توګه په زده کوونکو ولیکي.
۴. د زلزلو دمرکزونو په برخه کې دې معلومات وړاندې کړي او دځینو مشهورو زلزله لرونکو ځایونو څخه دې یاد ونه وکړي لکه: جاپان ، اندونیزیا ، امریکا ، چین او هندوستان.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او په مطلب دې وغږېږي.
۲. لاندې پوښتنو ته دې ځوابونه ووایي او بیا دې په کتابچو کې ولیکي.

الف. زلزله څه شي ته وایي؟

ب. هغه ځای چې زلزله په کې پېښېږي او د زلزلې زور او سختوالی تر نورو ځایونو په هغه کې زیات وي څه نومېږي؟

ج. پوهان د زلزلې زور او شدت په څه شي اندازه کوي ؟

زده کوونکي دې د لاندې لغتونو معنا د چوکاټ له کلمو څخه پیدا او د هغو په مخ کې دې په خپلو کتابچو کې ولیکي لکه:

الف. پېښه　　ج. موجونه

ب. څېړونکي　　د. ریکټر

هـ. آفت

څپې ، مصیبت، زلزله سنج ، واقعه
هغه پوهان چې علمي څېړنې کوي.

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي د زلزلې په مطلب و پوهېدل؟
۲. زده کوونکي د زلزلو د پېښېدو په عواملو پوه شول؟
۳. زده کوونکي متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې دزلزلې د پېښو او ورانیو په هکله ځوکرښې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه دېرشم لوست

رحمان بابا

موخې:

۱. د رحمان بابا د شخصیت پېژندنه.
۲. د رحمان بابا له شعر او شاعرۍ سره بلدتیا.
۳. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آیا تاسو د رحمان بابا نوم اورېدلی او هغه پېژنئ؟
۲. له رحمان بابا څخه به اشعار یا کوم کتاب را پاتې وي؟
۳. څه فکر کوئ، چې د رحمان بابا اشعار به کوم ښه والی ولري؟

عبدالرحمان بابا د پښتو ژبې نومیالی ادیب او صوفي شاعر و، چې د پلار نوم یې عبدالستار او په ۱۰۴۲ هـ ق کال د پېښور په بهادر کلي کې زېږېدلی دی.

د رحمان بابا د لوړ شخصیت او پېژندنې له پاره دومره بس دی، چې ټول خلک ورته بابا وایي. نوموړی د اشعارو یو خوږ دیوان لري، چې لوړ ارزښتمن مضامین یې په ساده او ښکلو الفاظو کې بیان کړي دي. د ده اشعارو ته یې هغه خوند ورکړی، چې د نورو پښتنو شاعرانو په اشعارو کې ډېر لږ لیدل کېږي.

دا نامتو شاعر او ادیب د ځینو سندونو له مخې په ۱۱۲۸ هـ ق کال وفات شوی او د پېښور د هزار خانې په هدیره کې ښخ دی. دده له کلام څخه یوه بېلګه:

کردګلو کړه چې سېمه دې ګلزار شي	اغزي مه کره چې پښو کې به دې خار شي
ته چې بل په غشو ولې هسې پوه شه	چې همدا غشی به ستا په لور ګوزار شي
کوهی مه کینه د بل سړي په لار کې	چېرې ستا به د کوهي په غاړه لار شي
نن چې صبحه ده روښانه لا رصحیح کړه	ناګهانه به دا صبحه شب تار شي
که بل بد کاندي ته ښه ورسره وکړه	هر یو نخل چې مېوه لري سنګسار شي

«رحمان بابا»

نوي لغتونه:

نومیالی-	مشهوراود نوم خاوند	ښخ-	خاورو ته سپارل شوی
ادیب-	شاعر او لیکوال	مه کینه-	یعني کیندل مه کوه
کوهی-	څاه	بېلګه-	نمونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی د ې متن او شعر ولولي او هغه دې پوره معنا کړي.
۲. متن دې په زده کوونکود املا په توګه ولیکي!
۳. په شعر کې دې هم وزنه کلمې زده کوونکو ته وښيي.
لکه: (خار، لار، تار او نور.)

ښوونکی دې د رحمان بابا په لاندېنيو نومونو باندې پوره رڼا واچوي او زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.
(عبدالرحمان بابا - رحمان بابا - عبدالرحمان مومند ، صوفي عبدالرحمان او د پېښور(بلبل.)

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او شعر دې معنا کړي.
۲. شعر دې په ساده نثر واړوي.
۳. دا نیمګړې جملې دې د متن په لوستلو بشپړې او بیا دې په کتابچو کې ولیکي.

الف. د رحمان بابا لوړ شخصیت له دې څخه معلومېږي چې ټول خلک ....
ب. رحمان بابا د پښتو ژبې يو...................................
ج. ساده اوښکلو الفاظو د رحمان بابا اشعارو ته هغه خوند ورکړی چې د ....
د. له رحمان بابا څخه د اشعارو يو ....
ه. نن چې صبحه ده روښانه لار........................
د. زده کوونکي دې متن له شعر سره پوره تکرار او بیا دې په یاد زده کړي.

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي د رحمان بابا شعر معنا کولی شي؟
۲. زده کوونکي دا بیتونه په نثر اړولی شي؟
۳. آیا زده کوونکي د رحمان بابا دا شعر له یاده ویلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د رحمان بابا د پېژندني له پاره متن ولولي او د هغه مطلب دې په یاد زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دري د ېرشم لوست

فعل او د هغه ډولونه

موخې:

١. د فعل په معنا او مفهوم باندې پوهېدل او په جملو کې د هغو پېژندل.
٢. د فعلونو په ډولونو باندې پوهېدل.
٣. په ليکنو کې د فعلونو سم کار ول او سمه لوستنه.

هڅوونکې پوښتنې:

١. آيا تاسو کوم وخت د فعل کلمه اورېدلې ده؟
٢. تاسو په خپلو خبرو اترو کې له فعلونو څخه کار اخلئ؟
٣. څه فکر کوئ، چې فعلونه په وينا کې څه ارزښت لري؟

فعل: هغه کلمه ده چې له درې ګونو زمانو څخه په يوه زمانه کې د يوه کار کول او پېښېدل را وښيي.
فعل د وينا ډېره ارزښتمنه برخه ده بې له هغه څخه د جملې معنا نه بشپړېږي.
فعل کله هم په يوازې توګه په خپله د يوې جملې مفهوم افاده کوي.
لکه: ځم، ګوري، اخلو، اغوندو اونور.
فعلونه د زمانې له مخې په درې ډوله دي:

د حال زماني فعل:
هغه کلمه ده، چې د يوه کار کول په حال يا جاري زمانه کې څرګند کړي.
لکه: زه کتاب لولم، دی ډوډۍ خوري، هغه تاګوري، احمد درس وايي، مور خاندو، هغه راغی.

د تېرې زمانې فعلونه:
هغه فعلونه دي چې د يوه کار کول په تېره زمانه کې وښيي.
لکه: تا هلک وواهه، ما ډوډۍ خوړلې ده، هغه درس لوستلی و، احمد پرون تللی و، هلکانو غوزان وخوړل، ما درس لوسته چې دی راغی، مور ډوډۍ پخه کړې وه.

دراتلونکې زمانې فعلونه:
هغه فعلونه دي، چې کار کول په راتلونکې زمانې کې را ښکاره کړي.
لکه: زه به کامياب شم. ته به کورته لاړ شې. احمد به خط وليکي. سږکال به سوکالي وي. که باران ودريده ته به راشې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

بنسټ – تهداب		ماضي- تېرمهال، تېره زمانه
مستقبل- راتلونکې، آینده		سوکالي- آسوده ګي

ښوونکي ته لارښووني:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د فعلونو ډولونه دې په مثالونو کې څرګند کړي.
۲. د دغې هرې برخې دې بېله بېله څرګندونه وکړي.
الف. د حال فعلونه:
ب. د ماضي یا تېر مهال فعلونه:
ج. د مستقبل یا راتلونکې زمانې فعلونه:

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د درس په مطلب دې وغږېږي.
۲. په لاندې جملو کې دې فعلونه او دهغو ډولونه وښيي.
الف. د افغانستان پخوانی نوم آریانا و.
ب. افغانان روڼ تاریخ لري.
ج. موږ به په زیار خپله خاوره ودانه کړو.
د. ټول افغانان د احمد شاه بابا په کارنامو ویاړي.
هـ. بې علمه ژوندون ګران دی.

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي د فعلونو په معنا او مفهوم وپوهېدل؟
۲. د فعلونو ډولونه یې هم وپېژندل؟
۳. فعلونه په سمه توګه کارولی شي؟
۴. متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د نازوانا په رباعۍ کې فعلونه په نښه او په کتابچو کې دې ولیکي.

سحر ګه وه د نرګس لېمه لانده ... څاڅکي څاڅکي یې له سترګو څڅېده
ما وېل: څه دې ښکلې ګله ولې ژاړې ... ده وېل: ژوند مې دی یوه خوله خندېده

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور د يرشم لوست

د بشر لوی مخترع

موخې:

۱. د بشر له سترو خدمتګارانو څخه د اديسن پېژندنه.
۲. د اديسن د خدمتونو په ارزښت باندې پوهېدل.
۳. د متن سم لوستل او سم ليکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو د بشر د سترو خدمتګارانو له پېژندنې سره مينه لرئ؟
۲. ستاسو په نظر بشر ته لوی خدمت کوونکي د قدر وړ دي؟
۳. آيا تاسو د برېښنا منځ ته راوړل د بشريت له پاره ستر خدمت بولئ؟
۴. تاسې پوهېږئ چې دا لوی خدمت کوونکي به څوک وي؟

په (۱۸۴۷) ميلادي کال په امريکا کې يو ماشوم وزېږېد. دی لاوه کلن نه و چې په ښوونځي کې شامل شو. ده د ښوونځي د درس له زده کړې څخه سربېره د خپلو ځمکو په کرنه کې هم کار کاوه.
څه موده يې ورځپاڼې چلولې. په پنځلس کلنۍ کې يې د چاپ ماشين واخيست. خپله ورځپاڼه يې پرې چاپوله. په شپاړس کلنۍ کې يې کور او کلي پرېښود. نيويارک ته لاړ. د پنځو کلونو په موده کې يې يو سلو دوه ويشت اختراعګانې وکړې. ګرامافون يې جوړ کړ، چې لومړی ځل يې د ويونکي ماشين غږ په نړۍ کې خپور کړ. څه موده وروسته له برقي قوې څخه د روښنايي په فکر کې شو، چې دا کار ډېر ورته ناشونی ښکارېده، خو دی بې هيلې نشو. خپل کارته يې په کلک عزم ملا وتړله، ترڅو چې په (۱۸۷۹) ميلادي کال کې د اکتوبر په ۲۱ ورځ اديسن په دې بريالی شو، چې د برېښنا بهير په ګروپ کې د روښنايۍ په توګه راولي.
دغه ستر خدمت کوونکي په (۱۹۳۱) ميلادي کال کې له دې فانې نړۍ څخه سترګې پټې کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

بريالی-	کامیاب	بې هيلې-	نا اميد
بهير-	جريان	روښنايي-	رڼايي
ناشونی-	نه کېدونکی		

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د اډيسن د لوی خدمت په ارزښت دې خبرې وکړي.
۲. متن دې د املا په توګه ووايي او زده کوونکي دې په کتابچو کې وليکي.
۳. لاندې بيتونه دې په تخته وليکي معنا دې کړي او په هغه کې دې نومونه په نښه کړي.
دمثال په ډول: بصيرت او علم (د معنا نومونه دي)

بصيرت او علم نشته په کتاب کې — که څه نه وي د مغزو په پېچ وتاب کې
پوهه ټوله راوتلې له مغزو ده — هسې نه چې په دا ډېرو کتابو ده
(الفت)

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د اډيسن په هکله دې خبرې وکړي.
۲. په لاندې جملو کې دې سمې جملې په (ص) سره په نښه کړي.
الف. اديسن د امريکا خلکو ته خدمت وکړ.
ب. اديسن يوازې ګرامافون اختراع کړ.
ج. اديسن له برقي انرژۍ څخه روښنايي منځ ته راوړه.
د. د اديسن کار او تجربو نتيجه ورنه کړه.
هـ. د ۱۸۷۹ ميلادي کال د اکتوبر ۲۱ ورځ د ټولې دنيا له پاره يوه مهمه ورځ وه.
دغه ستر خدمت کوونکې په ۱۹۳۱ ميلادي کال کې له دې فانۍ نړۍ سترګې پټې کړې.

ارزونه:

۱. زده کوونکي په دې و پوهېدل چې اديسن د برق په اختراع کولو سره بشر ته لوی خدمت وکړ؟
۲. په دې پوه شول چې د اديسن نوم د سترو خدمتونو په کولو سره تل ژوندی پاتې دی؟
۳. متن لوستلی او ليکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د اډيسن په هکله د خپلې کورنۍ غړو په تېره خويندو او ورونو ته کيسې وکړي او دلوست مطلب دې په لنډه توګه په خپلو کتابچو کې وليکي اوپه ياد دې زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه د پرشم لوست

بېټ نيکه

موخې:

۱. د يوه مشهور نيکه او پياوړي شاعر په توګه د بېټ نيکه پېژندنه.
۲. د متن سم لوستل او سم ليکل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آيا تاسو له پخوانيو شاعرانو او نيکونو څخه د چا نوم اورېدلی دی؟
۲. پښتو ژبې په پخوا زمانو کې هم مشهور او پياوړي شاعران درلودل؟
۳. تاسو د بېټ نيکه نوم اورېدلی، د هغه د مناجاتو اوشاعرۍ په هکله څه پوهېږئ؟

بېټ نيکه بېټني، او بټين د پښتنو له مشهورو نيکونو او لرغونو شاعرانو څخه و. چې د (۳۰۰ او ۴۰۰ هـ) کلونو شاوخوايي سليمان غره په لمنو کې ژوند کاوه. تر ټولو پخوانی کتاب چې د دې نيکه نوم او اشعار په کې راغلي دي. دسليمان ماکو د تذکرةُ الاوليا کتاب دی،چې په ۶۱۲هـ. ق کال کې ليکل شوی دی.

د بېټ نيکه له اشعارو څخه څرګندېږي، چې ده په خپلو اشعارو کې د نورو ژبو کلمې نه دي راوړي. يوازې د پښتو سوچه کلمې يې غوره کړې دي او د کلمو کار ول يې په داسې توګه شوي،چې اشعار يې ډېر سپېڅلي، ساده او روان دي.

د بېټ نيکه مناجات

لويه خدايه لويه خدايه ! ستا په مينه په هر ځايه
غر ولاړ دی درناوي کې تو له ژوي په زاري کې
دلته دي دغرو لمنې زموږ کيږدۍ دي په کې پلنې
دا وګړي ډېر کړې خدايه!
لويه خدايه لويه خدايه!
هسک اوځمکه نغښته ستاده د مرو وده له تاده
دا پالنه ستا ده خدايه! لويه خدايه لويه خدايه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

درناوی- درنښت	ژوي- ښاروي حیوانات	وده- لویېدنه
سوچه- سپېڅلی	نغښتی- تاوکړی، پېچلی	وګړي- خلک

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او دهغه په هکله دې خبرې وکړي.
۲. متن او شعر دې په زده کوونکو باندې د املا په توګه ولیکي.
۳. په متن کې راغلي صفتونه دې په نښه او زده کوونکي دې په کتابچو کې ولیکي.
لکه: (لویه، مشهور، سوچه، پخوانی، تاریخي، سپین، ساده، روان) اونور...

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او شعر دې په یاد زده کړي.
۲. دا لاندې جملې دې د درس په پوهېدو سره بشپړې او په کتابچو کې ولیکي.

الف. بېټ نیکه له مشهورو نیکونو څخه و چې په .... او .... هـ. ق کلونو دسلیمان د غرونو په لمنو کې اوسیده!

ب. تر ټولو پخوانی کتاب چې د بېټ نیکه نوم او اشعاریې راوړي د .... کتاب دی. چې ....لیکلی دی.

زده کوونکي دې په دې لاندې جملو کې صفتونه په نښه او په خپلو کتابچو کې ولیکي!

د بېټ نیکه د مناجاتو له مخې معلومېږي، چې د ده اشعار ډېر سپېڅلي، ساده او روان دي. د نورو ژبو کلمې یې هم په کې نه دي را وړي. سوچه د پښتو ژبې کلمې یې کارولې دي.

ارزونه:

۱. زده کوونکي متن لوستلی او د املا په توګه یې لیکلی شي؟
۲. زده کوونکو بېټ نیکه وپېژانده او له شاعرۍ سره یې آشنا شول؟
۳. زده کوونکي د بېټ نیکه مناجات له یاده ویلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې دا کلمې لومړی معنا او بیا دې په جملو کې وکاروي او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

لکه: درناوی، ژوی، بورجل، مېشته، وده

شپږ د پرشم لوست

د فعل ريښه

موخې:

۱. د فعلونو دريښو پېژندل.
۲. په فعلونو کې دريښو ارزښت.
۳. په ليکلو او لوستلو کې د فعلونو سم کارول.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو څه فکر کوئ فعلونه هم ريښې لري؟
۲. ستاسو په نظر ريښې د فعلونو په جوړښت کې مهمې دي؟

د فعلونو ريښې:

ريښه د فعل اصل او بنسټ دی او د فعل هغې برخې ته ويل کېږي، چې تاړي يا وندونه ور پورې ونښلي او نورې کلمې ترې جوړې کړي.

لکه: د (خوړ) کلمه د يوې ريښې په شکل په نورو مثالونو کې وګورئ:

خوړلی، وخوړ، خوړلی و، خوړلې ده، خوړونکې، خوړل شوی، وبه خوړلی شي خوړلی به وي.

لکه: څنګه چې ريښه د فعل اصل او بنسټ جوړوي. په نومونو کې هم ريښه اصل دی او له تاړو سره نوې کلمې جوړولی شي.

د مثال په توګه د کار کلمه په نورو مثالونو کې وګورئ: کاريګر، ناکاره، بېکار، بېکاره، کارکوونکې، هم کار، او نور....

همدارنګه د زړه کلمه هم په نورو مثالونو کې ليدلی شئ: زړور، بې زړه، نازړه، زړن، زړه سوی، له زړه اونور...

نوي لغتونه:

بنسټ-	تهداب	زړن-	زړور
نازړه-	ډارن- بې هوډه	تاړي -	وندونه
مختاړي -	پېشوندونه	روستاړي –	پسوندونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او په مطلب دې خبرې وکړي.

۲. ښوونکی دې متن د املاء په توګه په زده کوونکو باندې ولیکي.

۳. ښوونکی دې په دا لاندې کلمو کې ریښه وښیې او په زده کوونکو دې ولیکي.

الف. (لید): لیدنه، لیدونکی، لیدل، ولید، لیدلی، ولیدل.

ب. (کوت): وکوت، کتلی، کتل شوی، کاته، کتل........

ج. (فکر): بې فکره، بافکره، هم فکره، بې فکري........

د. (لاس): لاسي، بی لاسه، برلاسه، په لاس ....

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او په مطلب دې خبرې وکړي.

۲. زده کوونکي دې ریښه تعریف، په مثالونو کې څرګنده او په کتابچو کې ولیکي.

۳. زده کوونکي دې په لاندېنیو کلمو کې ریښه په نښه کړي.

الف. (پوه): پوهنه، پوهول، پوهنتون، پوهان، پوهنوال، پوهیالی، ناپوه.

ب. (مخ): مخونه، مخکې، مختاړي، مخور، بې مخي، بې مخه.

ج. (سر): سرور، بې سره، له سره، سردار، سره.

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي د ریښو په معنا او مطلب باندې و پوهېدل؟

۲. زده کوونکي کولی شي چې په کلمو کې ریښه وپېژني؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د متن لنډیز په کتابچو کې ولیکي او هغه دې له مثالونو سره په یاد زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه د يرشم لوست

کوچنيان

موخې:

١. په کينې او رخې باندې د زده کوونکو پوهېدل.
٢. زده کوونکي وپوهېږي چې دښمني او کينه ښه کار نه دی.
٣. دمتن لوستل او ليکل.

هڅوونکې پوښتنې:

١. آيا تاسو د کينې او حسد په مفهوم باندې پوهېږئ؟
٢. کوم وخت داسې پېښې شوې چې له چاسره مو کينه او رخه پيدا شوې وي؟
٣. ستاسو په فکر کينه او رخه څه ډول عمل دی؟

ارواښاد ګل پاچا (الفت) په خپل مشهور کتاب ((غوره نثرونه)) کې ليکلي دي:

((..... زه په ماشومانو کې ځينې داسې لوی خويونه او ستر صفتونه وينم، چې هغه په لويانو کې نشته. هغه کسان چې لويي لري، ځانونه ورته لوی او زورور ښکاري. دخپلې کينې او بغض په وړاندې ډېر کمزوري دي. زه او ته که هر څومره لوی شو، قوت ومومو، په خپلو غليمانو رحم نه شو کولی. په زورورو باندې قهر او غضب ډېر زورور دي. مګر ماشومان دغه راز نه دي. د دوی په زړونو کې که عناد او کينه پيدا شي، ډېر ژر يې له منځه وړی شي. يوه شېبه وروسته له هغه چا سره مينه کوي، چې مخکې يې ورسره منګولې لګولې.

دا کار لويان نه شي کولی. لوی خلک د خپل قهر او غضب په وړاندې ډېر واړه او کمزوري دي.

دا زور او قوت د کوچنيانو په برخه رسيدلی دی، چې د کينې او عناد اور مړ کړي او دا جهنم په ګلزار بدل کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

اروابناد-	مړ، بېنبل شوی	عناد-	کينه
غوره-	په زړه پوري	ګلزار-	دګلو سېمې
حسد-	رخه	بُغض-	کينه

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. د کينې، رخې او د ښمنۍ په کلمو دې پوره څرګندونې وکړي.
۳. متن دې د املاء په توګه په زده کوونکو وليکي.
۴. زده کوونکي دې په څلورو ډلو وويشي او دوی ته دې دا سې سپارښتنې وکړي:

لومړۍ ډله : دمتن يوه يوه جمله دې ولولي او په تخته دې وليکي.
دوهمه ډله: په متن کې دي نومونه په نښه کړي، لکه: ګل پاچا اُلفت (خاص نوم)
دريمه ډله: په متن کې دي راغلي (صفتونه) وښيي! لکه: ستر (اصلي صفت)
څلورمه ډله: په متن کې دي مترادفې او متضادې کلمې څرګندې کړي.
مترادفې کلمې لکه: رخه او حسد _ عناد او کينه
متضادې کلمې، لکه: لويان او واړه _ زورور او کم زوری

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او هغه دې په لنډ ډول ووايي.
۲. زده کوونکي دې لاندې کلمې په مناسبو جملو کې راوړي.

الف: لويان	د. عناد	ز. قوت
ب. بغض	هـ. کمزوری	ح. ګلزار
ج. زورور	و. مينه	

ارزونه:

۱. زده کوونکي د کينې اورخې په معنا او مطلب و پوهېدل؟
۲. آيا زده کوونکي د کېنې او دښمنۍ په هکله يوه مقاله ليکلی شي؟
۳. زده کوونکي متن لوستلی او خبرې پرې کولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې يوه لنډه مقاله د کينې او رخې په هکله په خپلو کتابچو کې وليکي او بيا دې سباته خپلو ټولګيوالو ته ولولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته د یرشم لوست

دغوږونو ساتنه

موخې:

١. دغوږونو په ارزښت او ګټو باندې پوهېدل.
٢. زده کوونکي پوهېږي چې دغوږونو پاک ساتل دروغتیا له پاره ډېره ضروري او حتمي خبره ده.
٣. دمتن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

١. ستاسو په فکر دغوږونو سلامتي او روغتیا په ژوند کې څه اغېزه لري؟
٢. موږ د خپلو غوږونو دسلامتۍ او ساتنې له پاره باید څه وکړو؟

غوږونه زموږ د بدن اساسي برخه ده، چې دهغو له لارې ډول ډول آوازونه اورو، غوږ درې برخې لري:

١. د غوږ باندینۍ برخه: هغه برخه ده، چې موږ یې له بهر څخه ګورو او د غږ څپې لومړی له دغې برخې سره لګیږي. بیا دغوږ د ننه نلۍ ته چې (د اوریدو دنلۍ په نامه یادیږي) داخلیږي. د دې نلۍ د پاسه واړه ویښتان دي، چې مکروبونه، دوړې او خځلې د غوږ دننه داخلېدو ته نه پرېږدي. د اورېدو په نلۍ کې الله (جل جلاله) یو خاص ډول غُدې پیدا کړې دي، چې سرېښناکه ماده لري. دا غُدې د غوږ په پورتنۍ برخه کې هم لږ غوندې سرېښناکه ماده لري، چې غوږ له زخمي کیدو څخه ساتي.
د اورېدو د نلۍ په دننه برخه کې یوه نازکه پرده ده، چې د غوږ پرده ورته ویل کېږي. کله چې دغږ څپې له دغې پردې سره ولګیږي، نو په کې اهتزاز (رپا) پیدا کېږي. دغه پرده له ډېر تېز اودرانده آوازاو چاودنې څخه شلېدای هم شي.

٢. د غوږ منځنۍ برخه: دا برخه د یوې نلۍ په واسطه له ستوني سره یو ځای شوې ده. د والګې (ریزش) په وخت کې چې د پزې او ستوني د ننه خیری یا نور شیان را ټول شي، نو د غوږ په دغه نلۍ کې سوی او درد پیدا کېږي، او غوږ په لنډ مهاله توګه بندېږي.

۳. د غوږ دننه برخه: دا برخه بیضوي ډوله شکل لري. په هغو کې یو غړی دی، چې انډول ساتي. د دغه غړي د ننه درې نلونه دي چې د یوه خاص ډول مایع څخه ډک دي.

کله چې د غږ څپې زموږ له غوږونو سره ولګېږي، نو د غوږ په پرده کې رپا پیدا شي. دا رپا د غوږ له منځنیو برخو څخه تېرېږي او مغزوته رسېږي او په دې ډول موږ غږ اورو.

> **ښوونکي ته لارښوونې:**
>
> ۱. ښوونکی دې متن ولولي او د غوږونو په ارزښت دې خبرې وکړي.
>
> ۲. د غوږونو ارزښتمني دندې او په سلامتیـ کې دې د هغو رول وښیي.
>
> ۳. زده کوونکو ته دې په ډله ییزه توګه لارښوونه وکړي چې د پوښتنې ځواب ووايي او بیا دې له هرې ډلې څخه یو تن خپله لیکل شوې پاڼه ولولي.
>
> ۴. د غوږونو د پاک ساتلو په هکله دې زده کوونکو ته معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او په لنډ ډول دې پرې خبرې وکړي.

۲. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ او د پاراګراف په شکل یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

الف. موږ غږ د څه شي په واسطه اورو؟

ب. غوږ څو برخې لري؟

ج. موږ غږ څنګه اورېدلی شو؟

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي دغوږونو په ارزښت او ساتنې و پوهېدل؟

۲. زده کوونکي پوه شول چې دغوږونو ارزښتمنه دنده څه شی ده؟

۳. زده کوونکي متن لیکلی او لوستلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې دغو رږونودساتلو او ارزښت په هکله یوه لنډه مقاله په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه د یرشم لوست

ملي یووالی

موخې:

۱. زده کوونکي دې د یووالي په معنا او مفهوم باندې وپوهېږي.
۲. د یو والي په ارزښت باندې پوهېدل.
۳. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آیا تاسو د یووالي د کلمې په معنا او مفهوم پوهېږئ؟
۲. تاسې پوهېږئ چې یووالی هېواد ته څه ګټې لري؟
۳. د تاسو په فکر موږ باید د یووالي له پاره څه وکړو؟

یووالی

لکه باغ یو مملکت و ګڼه وروره
په کې هر قسم ګلونه بوټي ګوره!
ونې ډېرې خو باغ یو دی که پوهېږې
که کوې بل رنګه فکر ډېر غولېږې
د وه سکه وروڼه لري بېل بېل نومونه
بېل رنګونه بېل غړونه بېل خویونه
مګر دواړه او سېدونکي د یو کور دي
د یوې سترګې په کور کې سپین او تور دي

(اُلفت)

نوي لغتونه:

بېل- جلا
وګڼه- وشمېره، ومنه، قبول کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې شعر ولولي او معنا دې کړي.
۲. د شعر په مطلب دې خبرې وکړي.
۳. د یووالي په ارزښت دې وغږېږي.
۴. شعر دې د املاء په توګه په زده کوونکو ولیکي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. لوستل شوی شعر دې په نثر واړوي او په کتابچو کې دې ولیکي.
۳. لاندېنۍ کلمې دې په جملو کې وکاروي او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي:

الف. وګړنه
ب. سکه
ج. بېل
د. اوسېدونکي
هـ. وروڼه

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي د یووالي په معنا او مفهوم وپوهېدل؟
۲. زده کوونکي د یووالي په ارزښت وپوهېدل؟
۳. زده کوونکي متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د یووالي په هکله یوه مقاله ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثلوېښتم لوست

دتېرمهال فعلونه

موخې:

١. د تېر مهال د فعلونو پېژندل.
٢. دتېرمهال دفعلونو د ډولونو پېژندل.
٣. په لوستلو او ليکلو کې د تېر مهال د فعلونو سم کارول.

هڅوونکې پوښتنې:

١. آيا تاسو په فعلونو کې د تېرمهال فعلونه پېژنئ؟
٢. دتېرمهال فعلونه له نورو فعلونو سره څه توپير لري؟
٣. د تېرمهال د فعلونو د ډولونو په هکله څه ويلی شئ؟

د تېرمهال يا ماضي فعلونه

هغه فعلونه چې په تېره زما نه کې دکار پېښېدل ښيي، لکه: ما ډوډۍ خوړلې وه، تا خط ليکلی و.

د تېرمهال فعلونه دا لاندې ډولونه لري:

مطلقه ماضي: چې يو کار مطلقاً په تېره زمانه کې راوښيي. لکه: تاوليد. ما ناک وخوړ. هلک يې پرون وواهه. خط يې وليکه. دوی ولمبل. امتحان يې واخيست.

استمراري تېره زمانه:

چې د فعل دوام يا بهير اوس مهال پورې ښيي، لکه: تاليده، هلک يې واهه، خط يې ليکه، دوی لمبل، امتحان يې اخيسته، او نور.

نږدې تېره زمانه:

هغه چې اوس مهال ته نږدې وي لکه: ماليدلی دی، پيشويې وهلې ده، خط يې ليکلی دی، دوی لمبلي دي، امتحان يې اخيستی دی، منه يې خوړلې ده.

لرې ماضي:

چې له اوس مهال څخه لرې وي، لکه: ماليدلی و. هلک يې وهلی و. مقاله يې ليکلې وه. دوی لمبلي وو. آزموينه يې اخيستلې وه. منه يې خوړلې وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

احتمالي یا شکي ماضي:

چې یو کار په تېره زمانه کې له شک او تردید سره وښیي. لکه: تا به لیدلی وي. هلک به یې وهلی وي. ډوډۍ به یې خوړلې وي. مور به ویلي وي.

نوي لغتونه:

تېرمهال- تېروخت احتمالي- له شک او تردید سره

لامبل- ځان مینځل

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د تېر مهال د فعلونو د ډولونو په هکله دې څرګندونې وکړي.

۲. متن دې د املاء په توګه په زده کوونکو باندې ولیکي.

۳. په ګروپیزه توګه دې په زده کوونکو باندې متن ولولي، ترڅو دوی په پای کې یو بل ته څرګندونې وکړي.

۴. د تېرو زمانو توپیر دې په مثالونو کې وښیي، بیا دې زده کوونکي هغه په کتابچو کې ولیکي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او بیا دې په لنډه توګه د هغه مطلب ووایي.

۲. زده کوونکي دې په لاندې جملو کې د ماضي فعلونو ډولونه وښیي او په کتابچو کې دې ولیکي.

الف. ملاریا یوه وژونکې ناروغي ده.

ب. که لمر نه وای د ځمکې پر مخ به ژوند نا ممکن و.

ج. بدني روزنه د انسان د روغتیا له پاره ډېر ارزښت لري.

د. ما فکر کاوه چې تا به د حبیب الله ترې ډېر کتابونه لوستلي وي.

هـ. زه به د پاخون صاحب کتابونه تاته راوړم.

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکو د تېرمهال فعلونه وپېژندل؟

۲. د تېرمهال فعلونه کارولی شي؟

۳. دتېرې زمانې فعلونه له یو بل څخه توپیرولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې متن په لنډه توګه په کتابچو کې ولیکي او هغه دې په یاد زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نشه يي توکو اغېزې

موخې:

۱. زده کوونکي د نشه يي موادو په اغېزو او زيانونو وپوهېږي.
۲. متن سم ولولي او سم يې وليکي.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آيا تاسو نشه يي توکي پېژنئ؟
۲. د نشه يي توکو په زيانونو پوهېږئ؟
۳. ستاسو په نظر نشه کوونکي خلک سم او مناسب کارونه کوي؟

د تاريخ په اوږدو کې پوهانو د نشه يي توکي په اغېزو ژورې څېړنې ترسره کړې چې په زړه پورې پايلې يې لاس ته راوړې دي. زموږ په چاپېريال کې داسې توکي شته چې ځانته غذايي خواص لري او په بدن کې شحمي، پروتيني، قندي مواد او ډول ډول ويټامينونه منځ ته راوړي، لکه: مېوې، سابه ، غوښې، او نور چې د ژوند د پاينښت روغتيايي او سوکالۍ سبب کېدلی شي.

زموږ په چاپېريال کې داسې توکي هم موجود دي، چې نه يوازې غذايي او روغتيايي خاصيت او ځانګړنې نه لري، بلکې ډېر تخريبوونکي او وژونکي هم دي. لکه: چرس، بنګ، شراب، ترياک، هېروين، او نور.

هغه انسان چې يو وخت روغ رمټ، د فکري قوت خاوند ، د غښتلې ارادې او ښو کړو وړو له امله په خپله ټولنه کې د درناوي او باور وړ وي. د دغو نشه يي توکو په کارولو سره دا توان نه لري، چې له ځايه وخوځېږي. دا خو لاڅه چې دخپل ځان او يا کورنۍ له پاره زيار وباسي او اړتياوې يې پوره کړي.

دا اخته کسان خيرن، بوی ناک په هر ځای کې پراته، د خپلو کورنيو له خوا شړل شوي او په کرکه ورته کتل کېږي. دوی يوازې دهغو توکو په فکر کې وي، چې اوس يې بې له هغو څخه آرام ژوند نشته. په هره وسيله چې کولی شي حتی د غلا، او وژنې له لارې هغه نشه يي مواد لاس ته راوړي. دا په نشه روږدي کسان ورو ورو خپله روغتيا او سلامتي له لاسه ورکوي او په ډول ډول ناروغيو اخته کېږي.

په لومړيو وختونو کې بې خوبي، سرخوږي، نا آرامي، درنګ ژېړ والي، يا توروالی، د زړه او د سږو سرطان، د پوستکي ډول ډول ناروغۍ او په پای کې په ليونتوب اخته او د مړيني سبب يې ګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

چاپېریال- محیط	اخته- بوخت	بقا- پایښت	
کړه وړه- چارې او عملونه	روږدي- اموخته او عادت	سوکالي- آسوده ګي	
غښتلی- قوي	هوسايي- آرامي		

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د نشه يي توکو په هکله دې پوره معلومات ورکړي.
۲. د نشه يي توکو زيانونه دې زده کوونکي ته بيان کړي.
۳. د نشه يي توکو په هکله دې د اسلام د مقدس دين په رڼا کې وغږېږي، چې زموږ پاک او سپېڅلي اسلام دا توکي منع کړي، ځکه چې د انسان له پاره تباه کوونکي شيان دي.
۴. ښوونکی دې دا متن د املاء په توګه په زده کوونکو باندې په خپلو کتابچو کې وليکي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه مطلب دې په ساده وينا بيان کړي.
۲. هغه مواد چې غذايي او روغتيايي خاصيت لري وپېژني، لکه: مېوې، سابه، غوښې او داسې نور شيان.
۳. هغه مواد دې وپېژني، چې نه يوازې غذايي او روغتيايي خاصيت نه لري، بلکې تخريبوونکي او تباه کوونکي دي. لکه: چرس، ترياک، هيروين، شراب او نور.
۴. د نشه يي توکو د کارولو زيانونه دې په خپلو کتابچو کې وليکي او هغه دې په ياد کړي.
۵. په دې وپوهېږي چې په نشو روږدي کسان په کومو ناروغيو اخته کېږي، چې په پای کې يې د مړينې سبب ګرځي.

ارزونه:

۱. آيا زده کوونکو نشه يي مواد او د هغو نومونه وپېژندل؟
۲. زده کوونکي په ټولنه کې د نشه يانو په کړو وړو هم و پوهېدل؟
۳. آيا زده کوونکي د نشه يي موادو د کارولو د زيانونو په هکله څه شی ليکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د نشې په باب د خپلو کورنيو له غړو سره خبرې وکړي او بيا دې يوه لنډه مقاله په دې هکله په خپلو کتابچو کې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه څلویښتم لوست

په ځمکه کې بدلونونه

موخې:

۱. زده کوونکي دې وپوهېږي چې دځمکې پرمخ او منځ کې لوی او واړه بدلونونه هم منځ ته راځي.
۲. زده کوونکي دې په دې پوه شي چې لوی کمرونه ولې ټوټې ټوټې کېږي؟
۳. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آیا تاسې دځمکې د بدلون په هکله څه فکر کولی شئ؟
۲. تاسې په دې برخه کې څه اورېدلي چې دځمکې پرمخ او منځ کې څه بدلون راغلی وي؟

که مونږ وغواړو چې یوه لویه ډبره ماته کړو. نو هغه به په مارتول ماتوو او که بې له مارتول څخه بله لاره هم شته؟ راځئ چې فکر وکړو او پیدا یې کړو چې دا لوی کمرونه څنګه ټوټې ټوټې کېږي؟

تاسې به لیدلي وي، چې د ژمي په موسم کې که له اوبو څخه ډک منګی بهر پاتې شي د یخنۍ له امله ماتېږي. کله چې اوبه یخې شي حجم یې زیاتېږي، په لوښي کې نه ځایېږي، نو ځکه منګی ماتوي. د لویو لویو کمرونو، ماتېدل هم کټ مټ همدغسې دي.

کله چې باران ورېږي. د باران اوبه د تیږو او ډبرو په درزونو او سوریو کې ننه وزي. د سړو په وخت کې دا اوبه کنګل کېږي. د ډبرو د ماتېدو لامل ګرځي، په دې ترتیب لوی کمرونه ټوټې ټوټې کېږي.

ځینې نورې عملیې هم د کمرونو او ډبرو د ماتېدو سبب ګرځي. ژوندي شیان، لکه دنباتاتو ریښې همدارنګه اوبه او بادونه د غټو او وړو ډبرو د ماتېدو سبب کېدای شي، چې په پای کې له دې ماتو شوو وړو ټوټو څخه ډېره حاصل خیزه خاوره منځ ته راځي، له همدې امله د سیندونو او رودونو ترڅنګه ځمکې ډېرې ګټورې وي. په ځمکه کې دا ډول بدلونونه په ډېره اوږده موده کې را منځ ته کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

ډېره-	تیره	کنګل -	یخ
لوښی-	ظرف	بهر-	د باندې
مارتول-	هغه آله ده چې تیرې پرې ماتوي	کمرونه-	پاڼونه

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د هغه په هکله دې پوره معلومات وړاندې کړي.

۲. له هغو بدلونونو څخه دې هم یادونه وکړي چې د سیلابونو، زلزلو، طوفانونو او نورو پېښو په وسیله منځ ته را غلي وي.

۳. متن دې د املاء په توګه په زده کوونکو باندې ولیکي.

۴. د دغه متن په هم معنا یا مترادفو کلمو باندې دې خبرې وکړي.

لکه: دریابونه، سیندونه، رودونه.

ـ یخ، کنګل.

ـ کمرونه، پاڼونه.

ـ ژوندي، ژوي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه په مطلب دې خبرې وکړي.

۲. یو یو تن دې لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایي او بیا دې هغه ولیکي.

الف. اوبه چې په منګي کې کنګل شي، بیا څه پېښېږي؟

ب. لوی کمرونه څنګه ټوټه ټوټه کېږي؟

ج. که د ډېرو او لویو تیږو په درزونو کې اوبه لاړې شي، بیا څه کېږي؟

د. د ځمکې په مخ او منځ کې بدلونونه په څومره موده کې منځ ته راځي؟

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي و پوهېدل، چې د ځمکې پرمخ او منځ کې ځینې بدلونونه پېښېږي؟

۲. په دې پوه شول، چې لوی لوی کمرونه څنګه ماتېږي؟

۳. متن لوستلی او مطلب یې په خپلو کتابچو کې لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې متن ولولي، په مطلب دې ځان پوه کړي. بیا دې هغه په یاد زده کړي اوهم دې د متن لنډیز په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې څلوېښتم لوست

فعل د بڼې او شکل له مخې

موخې:

۱. زده کوونکي فعلونه د بڼې او شکل له مخې وپېژني.
۲. دبڼې له مخې دفعلونو دډولونو پېژندل، په لوستلو اوليکلو کې يې سم کارول.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آيا تاسو فعلونه دبڼې له مخې پېژنئ؟
۲. ستاسو په نظر فعلونه دبڼې او زماني له مخې سره توپير لري؟

فعل د بڼې اوشکل له مخې:

فعل د کار ولو او ويلو له مخې دا لاندې ډولونه لري:

۱. **د فعل اخباري بڼه:** هغه فعلونه دي چې دکار کول يا کېدل په کې د خبر په ډول وښودل شي، لکه: احمد په آزموينه کې بريالی شو. د آريايانو لومړی ښار بُخدي نومېده. بريالي خط وليکه.

۲. **د فعل امري بڼه:** هغه فعلونه چې کار په کې دامر او فرمان په توګه وښودل شي. لکه: دلته راشه! او زما خبره واوره. زما کتاب راوړه! هلکه! ورته ووايه چې اوس مه راځه!

۳. **د فعل احتمالي ياشکي بڼه:** هغه فعلونه چې کار دشک په ډول وښيي، لکه: تابه ډوډۍ خوړلې وي؟ ته به هغه ته ووايې چې راشي؟ ته به زما يو ښه ملګری شې؟ ګوندې سباته باران ووريږي.

۴. **د فعل شرطي بڼه:** هغه فعلونه دي، چې کار له يوه شرط سره وښودل شي. لکه: که درس ووايې، کامياب به شې. که وختي له خوبه پاڅېږې، هر کار به دې ترسره شي. که ته راغلې، هغه خامخا وينې.

۵. **د فعل تمنايي بڼه:** هغه فعلونه دي، چې کار په کې د هيلې او غوښتنې په بڼه وښودل شي، لکه: کاشکې ما استاد ليدلی وی. هيله کوم په ټلېفون کې راسره خبرې وکړې. کاشکې موږ ټول بريالي شو.

نوي لغتونه:

بڼه- شکل
هيله- اميد، غوښتنه
احتمالي- له شک سره
تمنايي- له هيلې سره
بُخدي- د آريايانو په وخت کې د اوسني بلخ لرغونی نوم دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د هغه په هکله دې خرګندونې وکړي.
۲. د فعل ډولونه دې د بېلګو په مخې په مثالونو کې څرګند کړي.
۳. د دغو برخو په هکله دې معلومات وړاندې او زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې وليکي.

الف. د فعل اخباري بڼې هغه دي، چې ....
ب. د فعل احتمالي بڼې هغه دي، چې ....
ج. د فعل امري بڼې هغه فعل ته وايي: ....
د. د فعل تمنايي بڼې هغو فعلونو ته ....

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د فعلونو بڼې دې په مثالونو کې څرګندې کړي.
۲. زده کوونکي دې دا لاندې جملې د فعلونو په برخه کې وګوري او فعلونه دې د بڼې له مخې وښيي.

الف. ځوانان دې له نشه يي توکو څخه ځان وساتي!
ب. دسګرټو څکول روغتيا ته زيان لري.
ج. که ته پرون راغلی وی، نو دواړو به يو ځای درس ويلی و.
د. کاشکې زما ورور هم دلته وی.
هـ. تا به د احمد شاه بابا له کارنامو څخه يو څه اورېدلي وي؟

د فعل شکي يا احتمالي بڼه ـ امري بڼه ـ خبري بڼه ـ شرطي بڼه ـ او د فعلونو تمنايي بڼه

ارزونه:

۱. آيا زده کوونکي و پوهېدل چې فعلونه د بڼې له مخې کوم دي او څو ډولونه لري؟
۲. آيا زده کوونکي په ليکلو او لوستلو کې فعلونه د بڼې له مخې سم کارولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې متن ولولي او هغه دې په خپلو کتابچو کې وليکي او بيا دې هغه په ياد زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورڅلويښتم لوست

کار وکړئ سوال مه کوئ!

موخې:

١. د کار کولو په ارزښت د زده کوونکو پوهېدل.
٢. زده کوونکي د کار اوبېکارۍ په پايلو باندې وپوهېږي.
٣. زده کوونکي دې وپوهېږي، چې کارکول تر سوال کولو غوره دي.

هڅوونکې پوښتنې:

١. آيا تاسې له کارکولو سره مينه لرئ؟ کوم ډول کارونه مو خوښېږي؟
٢. تاسو څه فکر کوئ چې کار کول او زيار ښه دي که په سوال سره د يوڅه پيدا کول؟
٣. کار کول سربېره له ګټې څخه زموږ روغتيا ته هم کومه ګټه لري؟

يوه ورځ محمود له خپل پلار سره روان و. يوه هلک سوال ترې وکړ. د محمود پلار ترې تېر شو، خو محموددوه روپۍ ورکړې. لږ چې مخکې ولاړل. پلار يې ورته وويل: بچيه! خيرات ورکول ډېر ښه کار دی، خو ړندو، ګوډانو، ناروغو او بېوزلو خلکو ته زيات ثواب لري.

زه هره ورځ دغه هلک وينم، چې سوال کوي. په سوال کولو روزي پيدا کول ښه کار نه دی. حضرت رسول اکرم (صلی الله عليه وسلم) داسې لار ښوونه کړې ده: ((خپله روزي د کار اوزيار په وسيله وګټئ، سوال مه کوئ.))

له حضرت انس (رضی الله تعالی عنه) څخه روايت دی، چې يو انصاري حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) حضور ته راغی. ويې ويل: ((ای د الله حبيبه! ماته يو څه راکړه.)) رسول الله (صلی الله عليه وسلم) وفرمايل: چې ((په کور کې څه لرې؟)) سوالګر وويل: يوه شړۍ لرم او يوه د لرګي کاسه، چې اوبه پکې څښو. حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) ورته وفرمايل: ((دواړه راوړه!)) هغه دواړه راوړل. حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) وفرمايل: ((دا دواړه څوک اخلي؟)) يوه سړي وويل زه يې په يوه روپۍ اخلم. د خدای (جل جلاله) پېغمبر صلی الله عليه وسلم) بيا وفرمايل: ((څوک يې له دې څخه ګران اخلي؟)) بل سړي وويل زه يې په دوه روپۍ اخلم.

رسول الله (صلی الله عليه وسلم) هغه شيان ورکړل او روپۍ يې انصاري ته ورکړې. ويې ويل: ((چې په يوې روپۍ خوراکي شيان واخله او په بله روپۍ يو تبر واخله او ماته يې راوړه!)) انصاري تبر راوړ او حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) په مبارکو لاسونو په خپله هغه ته لاستی ور واچاوه. بيا يې وفرمايل: چې ځه لرګي وهه او خرڅوه يې. پنځه لس ورځې دې ونه ګورم. انصاري دا کار کاوه. او له پنځه لسو ورځو وروسته حضور ته راغی، چې حال يې ډېر ښه شوی و. حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) وفرمايل: ((دا کار کول تاته له سوال کولو نه غوره دی، ځکه چې سوال کول به د قيامت په ورځ ستا پرمخ تور ټکی وي.)) (ذغه حديث)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

سپما- ذخيره   غوره- بهتر او منل شوی   تورټکی- عيب او شرمندګي

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او په هغه دې خبرې وکړي.
۲. ښوونکی دې په دې هکله خبرې وکړي، چې کار کول زموږ د بدن غړي ښه په حرکت راولي او زموږ سلامتی ته ډېره ګټه رسوي.
۳. ښوونکی دې متن په زده کوونکو باندې د املاء په توګه وليکي.
۴. ښوونکی دې د کيسې مطلب په لنډه توګه بيان او د حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) لارښوونو ته دې د زده کوونکو پام را واړوي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. زده کوونکي دې د لاندېنيو جملو تش ځايونه د چوکاټ په مناسبو کلمو په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

الف. کارکول له .... کولو څخه ډېر بهتر او غوره دي.
ب. کار وکړئ او له چا څخه سوال ....
ج. مسلمانانو ته نبايي...................... وکړي او د خپلو متو په زور ځانته روزي پيدا کړي!
د. خيرات ورکول .... ته ډېر زيات ثواب لري.

ګوډانو، ړندو، ناروغانو، او بيوزلو- سوال، کار- کارکول- مه کوئ

ارزونه:

۱. آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
۲. زده کوونکي وپوهېدل چې کار تر سوال کولو غوره دی؟
۳. زده کوونکي پوه شول چې د اسلام ستر لارښوونکي حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) هم د کار کولو په وسيله د روزي پيدا کول ډېر غوره بللي دي؟
۴. زده کوونکي په دې هم و پوهېدل چې کار روغتيا او سلامتی ته ډېره ګټه لري؟
۵. زده کوونکي د جملو تش ځايونه په مناسبو کلمو سره ډکولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لاندې پوښتنې ځواب په خپلو کتابچو کې وليکي او هغه دې په ياد وواېي.
زموږ ستر لارښوونکي حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) د کار کولو په هکله څه فرمايلي دي؟

پنځه څلوېښتم لوست

ځیرک سوالګر

موخې:

١. د ټوکې په مفهوم باندې پوهېدل.
٢. زده کوونکي وکولی شي چې ټوکې ووايي.
٣. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

١. د تاسو په فکر سوال کول څه ډول کار دی؟
٢. ولې ټول خلک سوال نه کوي؟

یوه سوالګر چې نه یې غوښتل د سوالګر په څېر معلوم شي یو ماښام د یوه کور په شنګ کې د کور تر کړکۍ لاندې ودرېد. کله چې د کور مېرمن یې په کړکۍ کې ولیده، پوښتنه یې ځینې وکړه چې: خورجانې! که یوه ستن ولرې اړتیا ورته لرم رایې کړه!

مېرمنې ورته وویل: ((ستن لرم خو که در وایې چوم در څخه ورکه به شي، ځکه چې تیاره ده.)) سوالګر ورته وویل: ((مهرباني وکړه په یوه ټوټه ډوډۍ کې یې وټومبه را وایې چوه او زه به یې په دې توګه واخلم.))

نوي لغتونه:

سوالګر- سوال کوونکی
ځنې- له هغه څخه
ټومبل- په یوه شي کې ټینګول

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونكي ته لارښوونې:

١. ښوونکی دې ټوکه ولولي او دهغې په مطلب دې خبرې وکړي.
٢. ښوونکی دې د زده کوونکو پام دې خبرې ته را واړوي چې سوال کول ښه کار نه دی، ځکه سوالگر شرمېده چې ستن يې پلمه کړه.
٣. ښوونکی دې دا کلمې پر تخته وليکي او له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې يوه يوه مناسبه جمله ورته جوړه کړي.

الف. اړتيا   ب. غوښتل   ج. مېرمن   هـ. ماښام   و. مهرباني

د زده کوونکو فعاليتونه:

١. زده کوونکي دې ټوکه ولولي او هغه دې په تمثيلي توګه اجراء کړي.
٢. زده کوونکي دې د غو لاندې پوښتنو ته ځواب ور کړي:

الف. سوالگر ستني ته اړتيا درلوده؟
ب. آيا سوالگر په ماښام کې ستني ته اړتيا درلوده؟
ج. سوالگر ولې غوښتل، چې سوالگر معلوم نه شي او ډوډۍ هم لاسته راوړي؟

ارزونه:

١. زده کوونکي وپوهېدل، چې سوال کول دهر چا له پاره ښه کار نه دی؟
٢. زده کوونکي کومه بله ټوکه د نورو زده کوونکو په مخ کې ويلی شي؟
٣. آيا زده کوونکي متن لوستلی او ليکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې دا ټوکه په ياد زده کړي او په خپلو کتابچو کې دې په ښکلي خط سره وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږڅلویښتم لوست

بشردوستي

موخې:

۱. د بشر دوستۍ په معنا او مفهوم باندې پوهېدل.
۲. په زده کوونکو کې دبشر دوستۍ د حس روزنه او پیاوړتوب.
۳. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. ولې موږ ته لازمه ده، چې دبشر دوستۍ په راز وپوهېږو؟
۲. ستاسو په فکر ویلی شئ، چې بشر دوستي په ټولنه کې څه ارزښت لري؟

ښکاره ده، چې انسان په ټولنه کې یو زیار کښ موجود دی اود بشري ستونزو د لېرې کولو له پاره د نه هېرېدونکو خدمتونو ویاړ لري. نو باید د ژوند په ټولو چارو کې له یوبل سره مرسته، همکاري او دستونزو په وخت کې خواخوږي ولري.
څنګه چې موږ انسانان یو نوښایي، چې له انسانانوسره مینه او محبت خپله بشري فریضه وبولو او په دې عمل وکړو، چې هرانسان دعزت او درناوي وړدی.
په خپلو کړو وړوکې له خوږواومناسبو ویناوو څخه کار واخلو. له بلې خوا د خپل بشری توان سره سم له هر انسان سره په زړه پورې او لازمې مرستې وکړو،ځکه چې دا د انسانیت تر ټولو غوره مقام دی.
انسان ته ښایي یوازې د خپلې سوکالۍ او نیکمرغۍ په فکر کې نه وي، بلکې په نورو هم دا پیرزوینه ولري.
وګورئ رحمان بابا دبشر دوستۍ دا لوړ احساس په څومره خوږوالي سره په دې بیت کې ځای کړی دی:

هغه زړه به له طوفانه په امان وي
چې کښتۍ غوندې د خلکو باربردار شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

پیاوړی-	غښتلی	ټولنیز-	اجتماعي
چاپېریال-	محیط	ستونزې-	کړاوونه
خواخوږي-	همدردي	درناوی-	درنښت
پېرزو-	لورینه	غوره-	په زړه پورې

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او په دې برخه کې دې معلومات وړاندې کړي.
۲. متن دې په زده کوونکو باندې د املاء په توګه ولیکي.
۳. د رحمان بابا بیت دې معنا او دهغه په هکله دې څرګندونې وکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او په مطلب دې خبرې وکړاي.
۲. په خپلو کړو وړو کې بشر دوستي څه ډول ښودلی شي؟
۳. لاندې جملې دې د چوکاټ په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړې کړي.
الف. انسانان د ژوند په ټولو چارو کې له یو بل سره .... ولري.
ب. په خپلو خبرو اترو کې له .... ښځه کار واخلو.
ج. هغه زړه به له .... په امان وي.
د. چې کښتۍ غوندې د .... باربردار شي.

ښوالفاظو، خلکو، طوفانه، خواخوږي

ارزونه:

۱. زده کوونکي متن لوستلی شي؟
۲. دمتن په مطلب پوه شوي او دبشر دوستۍ په هکله خبرې کولی شي؟
۳. د بشر دوستۍ په هکله یوه لنډه مقاله لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د مرسته، خواخوږي، درناوي او بشر دوستۍ کلمې په مناسبو جملو کې راوړي او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه څلوېښتم لوست

د وطن ترانه

موخې:

۱. زده کوونکي د هېواد په ارزښت وپوهېږي او په راتلونکي مهال کې د زړه له کومې خپل هېواد ته خدمت وکړي.

۲. دلاندې شعر سم لوستل او په معنا يې پوهېدل.

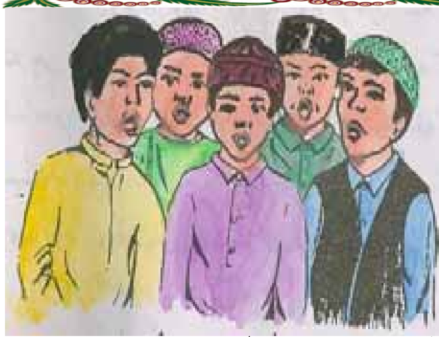

هڅوونکي فعاليتونه:

۱. ستاسو په فکر وطن څه معنا او مفهوم لري؟

۲. ولې په هر چا باندې خپل وطن ګران دی؟

۳. موږ ولې ښايي خپل وطن وساتو؟

دا وطن ودان وطن — دا د لوی افغان وطن

داپرموږه ګران وطن

خاوره دغېرت ده زلزلې لري طوفان لري

غرونو کې بازان لري

شور يې په سيندونوکې — تاو يې لويو غرونوکې

مينه يې په زړونوکې

خيژي له سينې، دهر افغان ولولې لري

بلې يې لمبې لري

اوسي افغانان په کې — نسل اتلان په کې

واړه سربازان په کې

ځاري يې د غرو او چت سرونه له آسمان سره

ننګ او له ايمان سره

سليمان لايق

نوي لغتونه:

ولولې- شور اوغوغا

بازان- ګوربت

اتلان- قهرمانان

ټاټوبی- وطن يا د اوسيدو ځای

سربازان- سربښندونکي

ځاري- ځارنه يې کوي، يا ساتنه يې کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې د وطن ترانه په مناسب وزن سره ولولي او بيا دې معنا کړي.
۲. د وطن د مينې په هکله دې خبرې وکړي.
۳. د نورو خبرو په ترڅ کې دې متل ته اشاره وکړي او د دغه په هکله دې څرګندونې وکړي!
«هرچا ته خپل وطن کشمير دی»
۴. دا شعر دې په زده کوونکو باندې د املاء په توګه وليکي.
۵. دا شعر دې په زده کوونکو په ياد زده کړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې ترانه په ډله ييزه توګه په لوړ آواز ولولي!
۲. د دې ترانې هم وزنه کلمې دې پيدا او په خپلو کتابچو کې دې وليکي!
۳. د ترانې مطلب دې په نثر وليکي!
۴. د وطن دوستۍ مينه دې د احمد شاه بابا په اشعارو کې وګوري. هغه دې په کتابچو کې وليکي او له ياده دې زده کړي.

که هرڅو مې د دنيا ملکونه ډېر شي
زما به هېرنه شي دا ستا ښکلي باغونه
احمد شاه به دغه ستا قدر هېر نه کا
که ونيسي د تمام جهان ملکونه

ارزونه:

۱. آيا زده کوونکي د وطن ترانه په ډله ييزه توګه له ياده ويلی شي؟
۲. آيا زده کوونکي د وطن دوستۍ په مطلب و پوهېدل؟
۳. زده کوونکي د لوست کلمو ته جملې جوړولی شي؟
لکه: (ملکونه، باران، سيندونه، تاو، لمبی)

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د وطن په هکله يوه ښه مقاله په خپلو کتابچو کې وليکي او بيا دې خپلو ټولګيوالو ته ولولي.

د پوهنې ترانه

پوهنه ده رڼا ... وطن ته موښکلا
کتاب او قلم ... زموږه رهنما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

وطن زما يې ځان ... له تانه شم قربان
ته وينه د افغان ... ته لوړپه ټول جهان

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

آباد اوسې آباد ... وطنه ته شې ښاد
مونږ سربښندو په تا ... او ساتو دې آزاد

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته کور يې هم مو ګور ... ته پلار يې هم مو مور
ته زړه يې د آسيا ... او زما د سترګو تور

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته ننګ يې دآريا ... او تاج يې د يما
ځاريږمه له تا ... افغانستان زما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

محمد مُعين مرستيال

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library